

T.C

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KİŞİLİK İNANÇLARININ VE DEPRESİF BELİRTİLERİN
EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

**Ferhan YAVUZ
150131011**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. İsmet KIRPINAR**

İSTANBUL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı **150131011** numaralı Yüksek Lisans öğrencisi **Ferhan YAVUZ**'un ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Kişilik İnançlarının ve Depresif Belirtilerin Evlilik Uyumuna Etkisinin İncelenmesi**” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından 09.01.2019 tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmet KIRPINAR

(Jüri Başkanı-Danışman)

Bezmialem Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim BALCIOĞLU

(Jüri Üyesi)

İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Sefa SAYGILI

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ferhan YAVUZ

KİŞİLİK İNANÇLARININ VE DEPRESİF BELİRTİLERİN EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bir ailenin meydana gelmesini ve sonraki neslin yetişmesini sağlayan en önemli ve en temel insan ilişkisi evliliktir. Bu kutsal ilişkinin saygı, sevgi, güven ve uyum içinde sürdürülmesi çok önemlidir. Evli çiftlerin tamamı evliliklerinin huzurlu, uyumlu ve problemsiz bir şekilde sürmesini arzu eder. Ancak, evliliklerde her ne kadar istenirse de birçok problem yaşanabilmektedir. Bu sorunların başında çiftler arasındaki uyum gelmektedir. Eşler arası uyum problemi geniş manada ele alındığında ise tüm toplumu ilgilendiren bir olguya dönüşmektedir.

Sorunlarla ve stresle başa çıkma gücü, ruhsal ve ekonomik durum, işlevsel olmayan düşünceler, aşırı tepkisellik, aşırı kızgınlık, saldırganlık, aşırı utangaçlık, tedavi edilmemiş depresyon ve kişilik inançları gibi evlilik uyumunu etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu amaçla, çalışmamızda kişilik inançlarının ve depresif belirtilerin evlilik uyumuna etkisi incelenmiştir.

Araştırma evreni İstanbul İli Çekmeköy İsabet İlkokulunda okuyan öğrencilerin velileri olarak seçilmiştir. Uygulama cinsiyet farkı gözetmeksizin gerçekleştirilmiştir. Araştırma evreni içerisinden amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen seksen üç kişi araştırma örneklemini oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak; kişisel bilgi formu, evlilik uyum ölçeği, kişilik inanç ölçeği kısa form-v1 ve Beck depresyon envanteri kullanılmıştır.

Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS analiz programı yardımı ile ilgili analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiş, elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik inançları, depresif belirtiler, evlilik uyumu, depresyon SPSS

EXAMINING THE EFFECT OF PERSONALITY BELIEFS AND DEPRESSIVE SYMPTOMS ON MARITAL ADJUSTMENT

ABSTRACT

Marriage is the most important and fundamental human relationship that enables a family to develop and the next generation to grow. It is very important to maintain this sacred relationship in respect, love, trust and harmony. All married couples want their marriage to be peaceful, harmonious and problem-free. However, many problems can be experienced in marriages even though they are not desired. At the beginning of these problems are harmony between couples. When the problem of peer-to-peer harmony is considered broadly, it becomes a phenomenon that concerns the whole society.

There are many factors affecting marital adjustments, such as problems, difficulties in coping with stress, mental and economic status, dysfunctional thoughts, overreact, extreme anger, aggression, extreme shyness, untreated depression, and personality beliefs. For this purpose, the effects of personality beliefs and depressive symptoms on marital harmony were investigated.

The research universe was chosen as the parents of the students studying at Çekmeköy Isabet Primary School in Istanbul. The application was carried out regardless of gender differences. Eighty-three people selected from the research universe with the purpose of sampling from within have formed the research sample. In this study, personal information form, marital adjustment scale, personality belief scale short form-v1 and Beck Depression Inventory were used as data gathering tools.

The data obtained from the participants were analyzed using the methods related to the help of the SPSS analysis program and the obtained results were evaluated.

Keywords: Personality beliefs, depressive symptoms, marital adjustment, depression, SPSS.

ÖNSÖZ

Evlilik ile ilgili önemli bir konuyu çalışmama vesile ve destek olan, danışmanlığımı üstlenen ve araştırmamın biçimlenmesini sağlayan Sayın Hocam Prof. Dr. İsmet Kırpınar'a özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Her konuda olduğu gibi bu süreçte de yardımlarıyla ve ilgisiyle hayatımı kolaylaştıran ve fedakarlığını esirgemeyen sevgili eşim Sinan Yavuz'a çok teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan ve hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen babam Dr. Eyyüp Yılmaz, annem Habibe Yılmaz ve kardeşlerim Seyhan ve Sena'ya teşekkür ederim.

Ferhan YAVUZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
SEMBOLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. EVLİLİK.....	2
1.1. EVLİLİK UYUMU KAVRAMI.....	3
1.2. EVLİLİK UYUMUNU ETKİLEYEN ETMENLER.....	4
1.3. EVLİLİK UYUMU VE PSİKOLOJİK BELİRTİLER	5
1.4 KİŞİLİK VE EVLİLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
2. DEPRESYON.....	7
2.1. DEPRESYON KAVRAMI VE TANIMI.....	7
2.2. DEPRESYON BELİRTİLERİ.....	7
2.3. DEPRESYONA KURAMSAL YAKLAŞIMLAR.....	8
2.3.1. Psikanalitik Kuram	9
2.3.2. Kişilerarası Kuram.....	9
2.3.3. Davranışçı Kuram	9
2.3.4. Bilişsel Kuram	9
2.4. DSM-V'E GÖRE DEPRESİF BOZUKLUKLAR.....	10

2.5. KİŞİLİK VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ	10
2.6. EVLİLİK VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	13
3. KİŞİLİK	13
3.1. KİŞİLİK KURAMLARI.....	15
3.1.1.Psikanalitik Kuram	15
3.1.1.1. Sigmund Freud'un Kişilik Yaklaşımı	16
3.1.1.2. Alfred Adler'in Kişilik Yaklaşımı	16
3.1.1.3. Carl Gustav Jung'un Kişilik Yaklaşımı	16
3.1.1.4. Erich Fromm'un Kişilik Yaklaşımı	17
3.1.1.5. Erik Homburger Erikson'un Kişilik Yaklaşımı.....	17
3.1.2. Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar	17
3.1.2.1. Burrhus F. Skinner'ın Kişilik Yaklaşımı	18
3.1.2.2. Albert Bandura'nın Kişilik Yaklaşımı	18
3.1.2.3. George A. Kelly'ın Kişilik Yaklaşımı	18
3.1.2.4. Jean Piaget'in Kişilik Yaklaşımı	19
3.1.3. Ayrımcı Özellikler Kuramı	19
3.1.3.1. Gordon W. Alport'un Kişilik Yaklaşımı.....	20
3.1.3.2. Raymond B. Cattel'in Kişilik Yaklaşımı	21
3.1.3.3. Hans J. Eysenck'in Kişilik Yaklaşımı	21
3.1.3.4. Robert R. McCrea ve Paul T. Costa'nın Kişilik Yaklaşımı	22
3.1.3.5. Beş Faktör Kişilik Özellikleri.....	23
3.1.3.5.1. Dışadönüklük (Extraversion).....	23
3.1.3.5.2. Sorumluluk (Conscientiousness).....	24
3.1.3.5.3. Duygusal denge (Emotional Stability- Nörotizm).....	24
3.1.3.5.4. Uyumluluk (Agreeableness)	24

3.1.3.5.5. <i>Deneyime açıklık (Openness)</i>	24
3.1.4. İnsancıl / Varoluşçu Kuram	25
3.1.4.1. Carl R. Rogers'ın Kişilik Yaklaşımı	25
3.1.4.2. Abraham H. Maslow'un Kişilik Yaklaşımı.....	25
3.2. KİŞİLİK BOZUKLUKLARI	26
3.2.1. Kişilik Bozukluklarında Sık Görülen Ortak Özellikler	26
3.2.2. Kişilik Bozukluklarının Oluş Nedenleri	27
3.2.3. Kişilik Bozuklukları ve Özellikleri	27
3.2.3.1. Paranoid Kişilik Bozukluğu	27
3.2.3.2. Şizoid Kişilik Bozukluğu	28
3.2.3.3. Şizotipal Kişilik Bozukluğu	28
3.2.3.4. Antisosyal Kişilik Bozukluğu	28
3.2.3.5. Borderline (Sınırdaki) Kişilik Bozukluğu	28
3.2.3.6. Histrionik Kişilik Bozukluğu	29
3.2.3.7. Narsisistik Kişilik Bozukluğu	29
3.2.3.8. Çekingen Kişilik Bozukluğu	29
3.2.3.9. Bağımlı Kişilik Bozukluğu.....	29
3.2.3.10. Obsesif-Kompulsif Kişilik Bozukluğu.....	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	31
4. YÖNTEM	31
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	31
4.1.1. Evren ve Örneklem	31
4.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	32
4.2.1. Kişisel Bilgi Formu	33
4.2.2. Evlilik Uyum Ölçeği	33
4.2.3. Kişilik İnanç Ölçeği-Kısa Form-V.1	33

4.2.4. Beck Depresyon Envanteri	33
4.3. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI	35
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	37
5. BULGULAR.....	37
ALTINCI BÖLÜM	53
6.TARTIŞMA.....	53
YEDİNCİ BÖLÜM.....	58
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
KAYNAKÇA.....	60
EKLER.....	68
EK 1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU	68
EK 2- EVLİLİK UYUM ÖLÇEĞİ	69
EK 3- KİŞİLİK İNANÇ ÖLÇEĞİ-KISA FORM-V.1	71
EK 4- BECK DEPRESYON ENVANTERİ	76
ÖZGEÇMİŞ	80

SEMBOLLER LİSTESİ

Min:	minimum
Maks:	maksimum
Ort.:	ortalama
SS:	standart sapma
r:	korelasyon katsayısı (correlation coefficient)
p:	anlamlılık (significance)
F:	F testi
t:	t testi
n:	katılımcı sayısı (frekans)

KISALTMALAR

- FFM:** Beş Faktör Kişilik Modeli (Five Factor Personality Model)
- ICD :** Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırması (International Classification of Diseases)
- DSM:** Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)
- SPSS:** Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketleri (Statistical Packages for the Social Sciences)
- MINI:** Mini Uluslararası Nöropsikiyatrik Görüşme (The Mini International Neuropsychiatric Interview)
- ANOVA:** Varyans analizi (Analysis of Variance)
- PBQ-SF:** Kişilik inanç ölçeği-kısa form (Personality Belief Questionnaire-Short Form)
- PRIME-MD:** Ruhsal Bozuklukların Birincil Bakım Değerlendirmesi (The Primary Care Evaluation of Mental Disorders)
- DSM-IV-TR:** Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı-IV-TR

ÇİZELGELER LİSTESİ

Şekil tablosu ögesi bulunamadı.

Çizelge 4. 1. Kişisel Bilgiler	32
Çizelge 4. 2 Ölçek Puanlarının Basıklık ve Çarpıklık Katsayıları	35
Çizelge 5. 1. Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyon.....	37
Çizelge 5. 2 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyon Arasındaki.....	39
Çizelge 5. 3 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Cinsiyete	40
Çizelge 5. 4 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Yaşa Göre Farklılık Gösterme Durumu.....	42
Çizelge 5. 5 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterme Durumu	43
Çizelge 5. 6 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Ekonomik Duruma Göre Farklılık Gösterme Durumu	45
Çizelge 5. 7 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Evlilik Süresine Göre Farklılık Gösterme Durumu	46
Çizelge 5. 8 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Çocuk.....	48
Çizelge 5. 9 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Ailedeki Çocuk Sırasına Göre Farklılık Gösterme Durumu.....	50
Çizelge 5. 10 Eşinizle nasıl evlendiniz?.....	52

GİRİŞ

İnsan davranışlarının arka planında yatan asıl ve belli başlı sebepleri tespit etmeye çalışan bilimsel çaba olarak tanımlanan psikolojinin başlangıcı antik devre kadar uzanır. Geçmişten bugüne kadar türlü bakış açıları ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Modern dünyamızda psikolojinin önemli çalışma sahalarından biri de kişilik psikolojisi (Cüceloğlu, 1993). Kişilik psikolojisinin asıl nedeni bireylerin davranışlarının sebeplerini deneylerle araştırıp bilimsel yaklaşımlarla ortaya koymaktır (Hjelle ve Ziegler, 1992). Kişilik psikolojisi, bireylere kendilerine has tutum, düşünce ve duygu durumlarını inceler.

Bu çalışmada ilk olarak kişilik özellikleri ve bunun duygu durum bozukluklarıyla ilgisi üzerine tarihsel yaklaşımlara değinilerek, bu mevzuya değişik açılardan değinen kuramcılarının teorilerine kısaca yer verilmiştir.

Son zamanlarda aktif bir sosyal hayatı olan bireylerin ve toplumun en küçük yapısını oluşturan ailelerin yoğun şekilde stres altında olduğu tespit edilmiştir. Zamanımızda hızla değişen sosyal, iktisadî ve toplumsal şartlar maruz kalınan stres düzeyini daha da çoğaltmaktadır. Bilhassa genç çiftlerin kimlik arayışı ve karmaşası, bunalımında olmaları, kendilerinden gerek çekirdek gerekse büyük ailelerinden fiziksel ve ruhsal olarak ayrı kalmaları, gelecek tasası ve iş hayatının baskıları hali hazırdaki stres seviyeleri üzerinde olumsuz baskılar oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra stresle baş etme yöntemlerinin yanlış bilinmesi ve uygulanması bu süreci daha da zorlaştırmaktadır. Bireyin kişilik farklılıklarının da stres üzerinde hem pozitif hem de negatif etkiler oluşturması mümkündür. Ayrıca bu çalışmada bunun yanı sıra evlilik ile depresyon arasındaki bağlantı hakkında bilgiler verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. EVLİLİK

İnsanlar hayatlarını yalnız başlarına geçirmek istemezler ve de bu mümkün değildir. Diğer insanlarla kurdukları ilişkiyle yaşamları anlam ve değer kazanır. Bu kimselerle kurdukları ilişkilerin temelinde kişiyi tamamlayan, bütünleyen psikolojik ve topluma dair parçalar yer alır. Evlilik, aile kurma durumlarının da önemli hale gelmesi buradan kaynaklanır yani bireyin psikolojik gelişiminin sağlıklı bir şekilde sürmesi ve toplum hayatından uzak kalma tehdidinin ortadan kalkmasındandır (Sperling, 1994).

Çokça tanımı yapılan evlilik terimi kısaca iki kişinin, yasal zemin çerçevesinde yasalar ve toplumca onaylanan bir birliktelikle yaşamlarını idame ettirmeleridir. Evliliğin esas görevini belirlemek için yapılan literatür taramasında, çiftlerin evlilik sırasındaki gelişimsel fonksiyonlarının “evlilik yaşamsal döngü” şeklinde incelendiği görülmüştür. Buradan hareketle çiftler evlilik yaşamlarında eş statüsüne erişebilmek için aşağıdaki kriterlere sahip olmalıdır.

- a. Bağlılık: Bir kişinin evlilik ilişkileri açısından değerleri ve ilişkileri sürdürme konusunda ortaya koyduğu niyet ve çabaların tümüdür.
- b. İlgi: Kişilerin karşılıklı hissettikleri, sevgi gösterme, gereken ilgiyi, özeni gösterme ve duygusal bağlanma durumlarıdır.
- c. İletişim: Kişilerin karşılıklı olarak kendilerine dair, sözsüz mesajlar ya da sembolik mesajlar sayesinde ortak anlamlandırmaları yapabilmelerini içermektedir. İletişimin gücü boyutu, ilişkiyi kuvvetlendiren bir etkidir.

- d. Çatışma ve uzlaşma: Hemen hemen kısa ya da uzun süreli ilişkilerin hepsinde çatışma ve uzlaşma durumları ile karşı karşıya kalınır. Burada etkili bir çatışma çözümünün ve uzlaşmacılığın öğrenilmesi çiftlerin temel görevlerindedir.
- e. Anlaşma: Çiftlerin buradaki esas görevi birbirlerinin beklentilerini tespit edip beklentiler konusunda hemfikir olmalarıdır. Çiftler burada, önceki ailelerinden ayrışarak kendi çift kimliklerini (coupleidentity) ortaya koyar ve karşılıklı doyum verici bir duygusal, cinsel ilişkiyi kurgulamış belirlemiş olurlar.

1.1. EVLİLİK UYUMU KAVRAMI

Evlilik uyumu, evlilik birliğine dair memnuniyet biçiminde tanımlanmaktadır. Evlilik uyumu diğer bir şekilde ifade edilecek olursa, evlilik içinde yaşanan çatışmanın azaltılarak mutluluğun artırılması olarak da tanımlanabilmektedir. İlişkideki memnuniyetlik, cinsel doyum, pozitif iletişim kurabilme ve tekrar evlenme halinde yine aynı kişiyle evlenme isteği gibi, eşler arası olumlu düşünceler ve yaklaşımların evliliği uyumlu yapan önemli şartlardandır.

Evlilikte kişilerin isteklerinin gerçekleştirilmesi ve mutlu olunabilmesi için doyuma ulaşması önemli bir ölçüt olarak görülmüştür. Doyumun yaşanmadığı evlilikler çoğunlukla boşanmalarla sonuçlanır ve bu durum hem eşleri hem de ailedeki çocukları olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Özetle evlilik doyumu önemle üzerinde durulması gerekli bir konu olup, bunu olumlu ya da olumsuz biçimde etkileyen faktörlerin saptanması gerekir. Çünkü bu faktörler hem evliliği hem de yaşam kalitesini etkilemektedir (Üncü, 2007).

Evlilik ve aile kavramları üzerine yapılan araştırmalara baktığımızda hepsinin birbiriyle ilişki içerisinde olduğunu görmekteyiz. Aile bireylerini ilgilendiren problemler evlilik ve aile kuramları tarafından değerlendirilmekte, eşlerin rolleriyse fonksiyonel olmayan aileler arasında farklılık göstermektedir. Aile ve evlilikte doyum açısından bu yaklaşımda; çiftlerin arzularının, isteklerinin, hayallerinin karşılanmasının büyük öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır (Çelik, 2006).

1.2. EVLİLİK UYUMUNU ETKİLEYEN ETMENLER

Stratejik kuramın kurucularından Paul Watzlawick, Salvador Munichin, John Weakland ve Cole Madanes'den Madanes sevgiyle saldırganlık arasında olan ikilemlerin aile ile evlilikte yaşanan problemlerin asıl sebebi olduğunu ortaya atmışlardır. Evlilik ve aile içerisinde gerçekleşen bu ikilemleri dört başlıkta incelemişlerdir (Gladding, 2012).

- a. Birinci grupta kişilerin birbirini kontrol altına almaya çalışması ve egemen olma isteği yer alır,
- b. İkinci gruptaysa eşlerin karşılıklı sevgi ya da nefret duygularını dile getirmeleri,
- c. Üçüncü grupta da aile bireylerini severek ve korumaya almak, ilişkilere pozitif biçimde etki etmeleri,
- d. Sonuncu gruptaysa eşler arası çatışmanın giderilebilmesi amacıyla çiftlerin karşılıklı pişmanlıklarını dile getirmeleri yer almaktadır (Çelik, 2006).

Evlilik uyumu kimi çiftler için eşlerin etkileşim içinde olması, evlilikle aileyle ilgili konularda ortak bir fikir birliğine varılabilmesi ve sorunların uzlaşmacı bir tavırla çözümlenebilmesidir. Çiftler arası uyum evlilik hayatında memnuniyeti arttırarak mutluluğa kapı aralamaktadır (Üzel, 2015). Evlilikteki doyumu etkileyen faktörlerden birisi de evliliğin ilk zamanlarında eşlerin gerçekleştirmesi gereken görevleri ne derece yerine getirdiğidir. Bu görevler kısaca şunlardan oluşmaktadır (Çelik, 2006):

- a. Eşler arasında sevgi, bağlılık ve şefkat duygularının karşılıklı olarak hissedilebilmesi,
- b. Eşler arası iletişimin gelişmesine yönelik adımlar atılması,
- c. Toplumsal açıdan gerekli sorumlulukları da yasalar çerçevesindeki sorumlulukları da yerine getirebilmek,
- d. Komşular arası ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamak,
- e. Ev içerisinde rahat, huzurlu bir ortam oluşturmak,
- f. Ekonomik anlamda yeterli, gereksinimlerin giderilebildiği, güvenli ve sürekli bir işte çalışır olmak,

- g. İlişkideki rolleri, karşılıklı şekilde kişisel özgürlüğü kısıtlamayacak ama belli bir otorite alanı oluşturacak tarz da belirleyebilmek,
- h. Evlilik içerisinde gerçekleştirilmesi gereken sorumlulukları paylaşmak üzere bir prosedür hazırlayabilmek,
- i. Hem ev dışı işleri hem de sıradan ilişkileri içeren minimum zamana göre bir plan yapabilmek,
- j. Birlikte plan yapabilmek ve uygulayabilmek,
- k. Eşlerin aile kavramını içine alan amaçlar edinebilmesi,
- l. Eşlerin kendilerine özgü bir yaşam felsefesine sahip olurken öte yandan birbirlerini de destekleyebilmesi,
- m. Çocukların önemsendiği ortak bir gelecek ve ilişkiler geliştirebilmeleridir (Çelik, 2006).

1.3. EVLİLİK UYUMU VE PSİKOLOJİK BELİRTİLER

Evliliğin, insan biyolojisi ve psikolojisi üzerinde olumlu etkisi olduğu düşünülse de (Gove, 1990) son zamanlar da doğu ya da batı kültürleri üzerinde yapılmış çalışmalar, evliliğin değil, evlilik ilişkisinde kalitenin sağlıkta etkili olduğunu göstermiştir. Birmingham ve Jones'un yaptığı gözden geçirme çalışması, evlilik işlevselliği ve kalitesinin sağlıklı olma durumuyla doğru orantılı olduğunu göstermektedir (Holt-Lunstad, 2008).

Fizyoloji üzerinde bu derecede bir etkisi görülen evlilik ilişkisi, kişinin psikolojik sağlığında da temelden etkilidir. Bu konuda çok sayıda araştırma ile karşılaşılmaktadır. Mesela, Scorsolini-Comin, Santos, bireysel iyi oluş ile evlilik ilişkisinde doyum ve uyum arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadırlar (Santos, 2012).

Çiftler arasındaki ilişkinin duygusal yönünün psikolojik açıdan birey üzerinde önemli bir etkisi olduğunu savunmaktadır. Buna göre, olumlu duygular beslemek, yüksek bir özsaygıya ya da hayatın anlamlılığına dair güçlü algı oluşmasına katkı sağlamaktadır, bu durumda genellikle iyilik haline zemin hazırlayıp psikolojik uyuma olumlu etki edeceğinden, evlilik ilişkisinde kalitenin belirleyicilerindendir (Jabalamelian, 2011).

1.4 KİŞİLİK VE EVLİLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Spotts ve çalışma arkadaşlarının (Westefeld, 2005) belirttiği üzere kişilik özelliklerinin eşler arasındaki, evlilikteki uyumlarını etkilediğini dile getirmişlerdir. Özellik (trait) kuramcılarına göre, kişilik özellikleri bir kimseyi diğerlerinden ayırt eden, o kimsenin tutarlı davranışlarının sebebi olan genetik eğilimler şeklinde tanımlanır (Özer, 2004).

Sözlüksel (psycho-lexical) yaklaşıma dayanarak yapılan bu tanımlamaların özellikleri; dışa dönük olma, yumuşak huyluluk, duygusal tutarsızlık, sorumluluk ve deneyimlere açık olmaktır. Beş faktör modeliyle evlilikte uyum kavramları arasındaki ilişkinin incelendiği birçok araştırmada; bilhassa kadınların evlilikteki uyumunu erkekleri duygusal dengesizlik düzeyleri açısından olumsuz; yumuşak huyluluk, deneyimlere açık olma ve sorumluluk duygusuna sahip olmalarının olumlu şekilde etkilediği gözlemlenmiştir (Botwin, 1997; Bouchard, 1999; Buss, 1991; Fitzpatrick, 2001; Geist, 1996; King, 1993; Russell, 1994).

Yine bir başka açıdan, bayanların duygusal dengesizlik sergiledikleri evliliklerde eşlerinin uyumları olumsuz olurken; yumuşak başlı ve deneyime açık duruş sergilediklerinde olumlu ilişki olduğu belirtilmiştir (Botwin, 1997; Bouchard, 1999; Geist, 1996; Russell, 1994).

Barelds evlilikte doyuma ulaşmayla duygusal dengesizlik ile düşmanlık duygusunun olumsuz; dışa dönüklük ve özsaygı duygusunun olumlu şekilde ilişkisi olduğu ancak eşlerin yakın kişiliklere sahip olmasının önemli etkisinin bulunmadığını belirtmektedir (Barelds, 2005).

Cihan Güngör bu konuda evlilikte doyumla sorumluluk arası pozitif bir etkinin olduğunu, duygusal dengesizlikle yumuşak huyluluğun evlilik doyumunu direk etkilemediğini ifade etmektedir (Güngör, 2007).

Buna karşın, Kitamura, Chen, Fujihara, Tanaka ve Hiramura kadının dışa dönük olmasının kocanın evlilik uyumu ile olumlu; erkeğin duygusal dengesizlik seviyesiyle kadının evlilik uyumuyla olumsuz bir etkileşimin bulunduğunu gözlemlenmişlerdir (Chen, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEPRESYON

2.1. DEPRESYON KAVRAMI VE TANIMI

Kökeni Latince “depressus” sözcüğünden türetilmiş olan bu kelime; aşağıya doğru baskılama, dermansız, kaygılı, donuk olma, durgunluk gibi anlamlara gelmektedir. Depresyon sözcüğünün Türkçe karşılığı ise çöküntü, bunalım sözcükleriyle karşılanmaktadır. Köknel depresyonu “Ruhsal açıdan depresyon belirli ölçütleri, kısıtları ve süresi olan bir hastalık şeklinde tanımlamaktadır. İnsan hayatının içerisinde bazen bir bölümünde bazen de belli bir sebebe dayanmadan günlük aksaklıklar sonucu genele yayılarak ortaya çıktığı gözlemlenir. Temel bulgu kişilerin üzüntü sonrasında artan duygulanımından oluşan durumu kişisel hayatla ilişkilendirmesi böylelikle yeni hayat tecrübesi kazanması” şeklinde ifade edilmiştir (Köknel, 2005). Genel bir tanımla depresyon; üzüntülü duygu halinde, düşüncelerin, konuşmaların, hareketlerin yavaşlayıp durgunlaşması, kendini enerjik hissetmeme, dikkatte eksiklikler, isteksizlik hali, karamsarlıkla kendini gösteren bedensel fonksiyonların yavaşlaması gibi bulgularla kendini belli eden bir sendrom olarak bilinir.

2.2. DEPRESYON BELİRTİLERİ

Depresyondaki temel bozukluk belirtisi üzüntülü duygu halinde değildir. Üzüntülü duygu haliyse, keder yönünden artan duygulanımlardır. Karamsarlık, kötümserlik, mutsuzluk, umutsuzluk ve kendini yalnız hissetme benzeri duygusal tepkileri içermektedir (Köknel, 2005).

Depresyon halinde zevk alma duygusunun azalması ve ilgisizlik, hüznü olma, kilo kaybı ya da tam tersi alımı, süreklilik gösteren bir uyku halinde olma veya uykusuzluk, sıkıntılı, tedirgin ve huzursuzluk, kararsız olma hali gibi belirtiler oluşabilir. Bunun yanı sıra kendini yetersiz hissetme, değersizlik hissi yaşama, dikkat ve odaklanmanın azalması, enerjik ve de verimli olamama, uzaklaşlamayan ölüm düşüncesi şeklinde belirtilerde görülebilmektedir (Tarhan, 2013).

DSM IV-TR kriterlerine göre bir kimseye depresyon tanısı olabilmesi için şu kriterleri taşıması gerekmektedir (DSM-IV-TR, 2007);

- a. Hasta tarafından bildirilmesi ya da başkalarınca gözlemesi,
- b. Daha önceden sıklıkla yaptığı, tüm günü kapsayan etkinliklere veya bu etkinliklerin çoğunda ilgide belirgin azalmanın olması, artık bunlardan önceki gibi haz alamıyor olması,
- c. Diyet yapmamasına rağmen dikkate değer ölçüde kilo kaybetmesi, her geçen gün iştahında biraz daha azalma olması veya seyrek olsa da kiminde kilo artışının olması,
- d. Her gün tekrarlayan uykusuzluk veya uykulu olma hali,
- e. Her gün tekrarlayan aşırı uyarılmışlık veya gerileme hissini yaşaması,
- f. Sıklıkla tekrarlayan yorgunluk, bitkinlik, yılgınlıkla enerji kaybının yaşanması.
- g. Sürekli yersiz suçluluk duyguları beslemesi,
- h. Çoğunlukla düşünceli olma ya da tam tersi düşüncelerini odaklayabilmesinde azalış ya da kararsızlık,
- i. Tekrar tekrar tasarladığı ya da gelişigüzel ölüm düşüncesi ya da intihar girişimi fikrini barındırması

2.3. DEPRESYONA KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Uzun yıllar üzerinde durulan, araştırmacıların her daim ilgilendiği ve çokça negatif etkisi olan depresif bozukluklar, kuramcılar tarafından birçok açıdan açıklanmaktadır.

2.3.1. Psikanalitik Kuram

Depresyonu açıklarken kullanılan köklü yaklaşımlardan biri de psikanalitik kuramdır. Karl Abraham depresyonla ilgili altı geçerli bulguya sahip hastasından yola çıkarak; oral sekse genetik yatkınlık, psikoseksüel gelişiminin tamamlanamayıp oral dönemde kalması, ilk çocukluk evresinde sevgisiz kalma, ergenlik devresinde yaşanan çatışmanın olumlu sonuçlanmayıp travmatik derecede hayal kırıklığıyla geçirilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

2.3.2. Kişilerarası Kuram

Mufson ve arkadaşları depresyonu iyileştirmek adına ortaya atılan bu kuram, kişinin hislerini ve de başkalarıyla etkileşimlerini inceler. Depresyonun genelde bireyler arası etkileşimi ya da sosyalleşme sırasında ortaya çıktığını, kendini gösterdiğini savunur. Sevdiklerinden biri veya birkaçını kaybetmek, boşanmak, ilişkilerdeki problemler, emeklilik durumu, işten çıkarılma gibi aniden karşılaşılan olayların kişiye de ilişkilerine de zarar verdiği söylenebilir ve bu durum da kişide depresyona sebebiyet verebilir. Kişilerarası kuram tarafından depresyon 3 temel başlıkta incelenmektedir. Bunlar; kişilik, belirtiler ve toplumsal yaşamdır (Mufson, 2004).

2.3.3. Davranışçı Kuram

Davranışçı yaklaşım temel de kaygı bozukluklarını inceliyor olsa da depresyon konusunda da çalışmalara yer verilmektedir. Davranışçı kuramda, davranışın ödül veya cezayla değişikliğe uğrayabildiğini ifade ederken buradan yola çıkarak depresyonu, belli bir uyarana karşı oluşan isteksiz olma hali, yeme isteğindeki azalma gibi genel tepkiler şeklinde tanımlar. (Batur, 2009). Depresyonun oluşma ve sürekliliğinin sebebi bireyin toplumsal çevresinden tatminkâr derecede olumlu pekiştireç alamaması olarak belirtilmektedir.

2.3.4. Bilişsel Kuram

Depresyonu anlamlandırabilmek ve tedavi gerçekleştirebilmek için Beck ve arkadaşları da bilişsel kuramda, depresyonun halinin duygu bozukluğunun ötesinde

bilişsel bozukluktan ileri geldiğini düşünmüş, depresif duygu halinin, kişinin gerekli seviyeye ulaşamayan bilişlerinden kaynaklandığını savunmuşlar (Beck, 1979) .

2.4. DSM-V'E GÖRE DEPRESİF BOZUKLUKLAR

Depresyon yönetimi rehberleri, hastanın yakınması, risk faktörleri depresyon düşündürdüğünde, tarama testlerinin uygulanmasını tavsiye etmektedir. Bunun neticesinde depresyon teşhis edildiğinde, tanı için yapılandırılmış klinik görüşmelerin yapılması gereklilik arz etmektedir. Tanı için, birinci basamakta DSM-V kriterlerine uygun MINI (The Mini International Neuropsychiatric Interview), PRIME-MD (The Primary Care Evaluation of Mental Disorders) yapılandırılmış görüşme için tavsiye edilmektedir.

DSM-V'e açısından depresif bozukluklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- a. Yıkıcı Duygudurumu Düzenleyememe Bozukluğu
- b. Yeğın (Majör) Depresyon Bozukluğu
- c. Süregiden Depresyon Bozukluğu (Distimi)
- d. Başka Bir Sağlık Durumuna bağılı Depresyon Bozukluğu
- e. Maddenin/İlacın Yol Açtığı Depresyon Bozukluğu
- f. Aybaşı Öncesi (Premenstrüel) Disfori Bozukluğu
- g. Tanımlanmış Diğer Bir Depresyon Bozukluğu
- h. Tanımlanmamış Depresyon Bozukluğu

2.5. KİŞİLİK VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ

Çağlar öncesinden gelen birtakım huyların bazı psikiyatrik bozukluklara sebep olduğu düşünölmüştür. Eski Yunanda Hipokrat'ın da dört sıvı (kan, sarı safra, kara safra, lenf) kuramı ile de kişilik kavramını, huy çeşitlerinin açıklanmaya çalışıldığı görölmektedir. Akiskal da arkadaşları da (Akiskal, 1983) ve de Von Zerssen ve Akiskal da kişiliğın duygulanım bozuklukları ile ilişkisine yer verdiği derlemelerde konuyu tarihsel gelişimi açısından da detaylı olarak açıklamaktadırlar (Von Zerssen, 1998).

Kraepelin 1921 yılında siklotimik, depresif, manik ve irritabl kişiliklerinin duygudurum bozukluklarında ‘kişisel yatkınlık’ (personal disposition) oluşturan temel huyların olduğunu belirtmektedir (Kraepelin, 1921).

Schneider 1958’de Kraepelin’in gözlemlerini genişletip depresif, hipomanik gibi huylar tanımladığı görülmektedir. Schneiderise Kraepelin’in tam tersine bu duygulanımların duygudurum bozukluklarıyla genlerle bağlantılı olmadığını savunmaktadır (Akiskal, 1983; Von Zerssen, 1998).

Beck, depresyona da yatkınlık oluşturacak iki tür kişilik boyutu belirtmiştir; sosyotropi ve otonomi (Beck, 1979).

Sosyotropi, bireyin çevresiyle olumlu ilişkilerde bulunma ihtiyacını belirtir. Aşırı derecede sosyotropik kişilikte bulunanlar için, diğer insanların onaylamaları son derece önemlidir. Kişilerarası ilişkilerde her an karşımıza çıkan kaybetme, reddedilme durumları bu tür insanlar için depresyon sebebi olabilir. (Blatt, 1992; Robins, 1989)

Otonomiye, kişinin bağımsızlığını ve hedeflenen amaçlara ulaşma isteğini vurgular. Yüksek otonomideki insanlar, kişisel başarılar, başarısızlıklara çok fazla önem vermektedirler. Çevre üzerinde kurdukları otoritenin sarsılması ya da bir başarısızlık durumuyla karşı karşıya kalınması depresyona girme sebebidir (Blatt, 1992; Robins, 1989).

Segal ve ekibi tarafından Sosyotropik özellikler gösteren hastaların sosyotropik olaylarında, otonomik özelliklerdeki hastalarinsa kişilik özellikleriyle eşleşemeyen yaşamsal olaylarda depresyon açısından tetikleyici olabildiği araştırmalar sonucu saptanmıştır (Segal, 1992).

2.6. EVLİLİK VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ

Evlilikteki anlaşmazlık ile depresyon belirtilerinde hem bayanlarda hem de karşı cinste olacak şekilde çift yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, kişilerden birinin depresyonda olması evliliği olumsuz açıdan etkilerken, evlilik içindeki uyumunun bozulması da bireylerde depresyon belirtilerinin oluşmasına sebebiyet vermektedir (Whisman ve Uebelacker, 2009).

Eunjung Kim tarafından gerçekleştirilen çalışmada; öncelikle bayanlarda evlilik uyumuyla depresyon arasında ters bir ilişkinin varlığı saptanmış ve bunun kadınlarda depresyondaki farklılığın da önemli bir bölümünü açıkladığı vurgulanmaktadır. Evlilik doyumunda yakalanamayan istikrarın artmasıyla depresyon nedenlerinin de arttığını görülmüştür (Kim, 2012).

Evlilik hayatındaki mutluluğun, bireyin toplamdaki mutluluğuna, iş ile arkadaşlık ilişkilerinde aldığı doyumdan daha fazla etki ettiği göz önüne alındığında, evlilik ilişkisindeki problemlerin kişilerin psikolojileri üzerindeki etkileri anlaşılmaktadır. Bu etkilerinse çoğunlukla kadınlarda ve genelde depresyon, kaygı bozukluklarıyla kendini gösterdiği görülür.

Eşler arası uyumla ilgili çalışmalar incelendiğinde, uyum, doyum ve de çatışma gibi kavramlar tanımlanan ölçekler çerçevesinde değiştiğinden bu kavramların doğru bir biçimde değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KİŞİLİK

Kişilik, psikolojide yıllarca çeşitli değişik yol ve yöntemlerle araştırılmakta, bir açıdan da “bireylerin birbirinden niçin farklı olduğunu”, “aynı durumlara, olaylara her bireyin neden değişik yaklaşımlarda bulunduğu” vs. gibi sorulara cevaplar vermeyi amaçlamaktadır. Fakat kişilik kavramı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, bu konuyu düşünür ve bilim insanlarının farklı açılardan ele almış olduğu görülmekte ve tarihte değişik zaman aralıklarında çeşitli düşünce akımlarının yetkin olduğu gözle görülür bir şekilde değerlendirilmektedir. Modern günümüz akımlarına göz gezdirdiğimizde de ön plana çıkmış olan kişilik kuramları bulunsa da psikolojinin temel kavramlarından biri olan ‘kişilik’ kavramı üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanım ya da ölçme şekli oluşturulmamıştır. Kişilik kavramının yabancı dillerde bulunan ortak karşılığı “persona” kelimesinden gelmektedir. Persona sözcüğünün temel anlamı da Latin dilinde, tiyatro okuyucularının sıkça kullandığı “maske” dir (Köknel, 2005). Büyük Romalı filozof, hitabet ustası Çiçero’nun “persona” terimini dört farklı şekilde ele alıp incelediği görülmektedir:

- a. Kişinin belirli şekillerde görünmesi, fakat öyle olamaması.
- b. Kişinin hayatında oynadığı rol.
- c. Kişinin hayatında oynadığı rol açısından olması gereken tüm özellikler.
- d. Görünüş ve asalet. Kişilik, psikolojide içeriği en derin olan kavramlardandır.

Bir insana dair ve onu yansıtan her türlü özellik, o kişiyi tanımaya ve anlamaya yardımcı olmaktadır. Bu açıdan kişilik; bir bireyin tüm ilgilerini, tutumlarını,

yeteneklerini, konuşma tarzını, dış görünümünü ve çevresine uyum biçimi gibi özelliklerini kapsayan bir kavramdır. Kişilik, kendine mahsus özellikleri olan ve ahenk içinde işleyen parçaların bütünüdür. Fakat kişiliğin özellikleriyle ilgili uzlaşmış bir tanımlama veya belirgin bir karşılık bulunmamaktadır. Çünkü kişilik terimi konuşma dilinde çok değişik anlamlarda kullanım bulmuştur. Bilhassa bu terimin benlik, mizaç, huy ve de karakter gibi terimler yerine kullanılması bu karışıklığı doğuran en önemli etkenlerden biridir (Köknel, 2005).

Kişiliği, bireyin “sahip olduğu” özellikler olarak değerlendirenler, kimi insanların kişiliklerini dost canlısı, hoşgörülü, güçlü veya yırtıcı gibi sözcüklerle ifade etmeye, açıklamaya çabalamışlardır. Buradan da anlaşıldığı gibi kişilikle ilgili olarak; bireyin diğer insanlar yanında sergiledikleri davranışlar bütünü olduğu vurgulanmıştır.

Bilimsel araştırmalar çerçevesinde, uzmanlara göre kişilik; kişiye özel ve onu diğer insanlardan ayıran davranışların tümü şeklinde tanımlanmaktadır. Kişiyeye özgüdür, çünkü kişinin sürekli tekrarladığı veya en belirgin davranışlarının simgesidir. Ayırt edici, çünkü bu eylemlerle birey diğerlerinden farklılaşır, ayrılır. Bunun yanı sıra kişilik kavramı, insanı diğer insanlardan ayıran, farklılığını ortaya koyan ve bireyin sonrasındaki davranışlarına yönelik dayanağımızı oluşturan, herkesçe kabul edilen değişmez özellikleri ifade etmektedir (Yanbastı, 1991).

Geçmişte, psikologlar çalışmaları sonucunda kişilikle ilgili birçok kuram ortaya çıkarmıştır. Fakat “bilimsel” anlamda geçerli kişilik kuramlarının ortaya çıkması 18.yy. sonlarına denk gelmektedir. İlk etapta klinik araştırmalarla oluşturulan görüşler; Jung, Janet, Freud, Charcot ve de McDougall gibi uzmanlar tarafından derinlemesine incelenmiştir. Kişilik kuramlarına zamanla daha bütüncül bakış açıları William Stern ve Gestalt tarafından kazandırılmıştır. Yanı sıra deneysel psikoloji, denetçi ampirik ve öğrenme kuramları gibi araştırmalar kendi çalışmaları sonucunda kişilik kuramlarının da gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Kişilik kuramlarının gelişiminde etken olan diğer unsurlarsa, psikometri ile insan etkinliklerinde ölçme/değerlendirme ve bireysel farklılıkların tespit edilmesidir. Ekonomi, genetik, sosyal antropoloji ile sosyoloji gibi bilimsel alanlarda yapılan çeşitli araştırmaların da çağdaş kişilik kuramını birçok açıdan etkilediği ve de katkıda

bulunduğu gözlemlenmiştir (Yanbastı, 1991). Günümüzde geçerliliğini halen sürdüren uzmanlar tarafından saptanmış birçok kişilik tanımı ortaya konmuştur.

Geniş çerçevede kişiliği, insanın sosyal, zihinsel, duygusal ile fiziksel özelliklerinin tamamı olarak yeni bir tanım oluşturmuştur (Aiken ve Wimmers, 1993).

Kişilik psikolojisiyle ilgili olarak belli başlı ve en önemli toplumsal görevinin, birçokları arasından belli başlıca olanlarının belirlenmesi olduğunu belirtmişlerdir (Buss & Craik, 1985).

Wiggins de (Wiggins, 1979) kişilik ile ilgili çalışmaların temel nedeninin, insanların aynı durumlarda belli şekillerde davranma meyillerinin, sistematik bir şekilde ele alınıp incelenmesine zemin hazırlayacak bir sistem ortaya koymak olduğunu ifade etmişlerdir.

3.1. KİŞİLİK KURAMLARI

Aynı insanoğlunda olduğu gibi karışık bir yapıda olan kişiliğin, oluşması ve gelişmesi ile ilgili olarak çeşitli araştırmacı ve kuramcılar değişik sebeplerle bakış açıları oldukça farklı yaklaşımlar, kuramlar ortaya atmışlardır. Bazı kuramlar kişiliğin oluşum şeklinden hareket ederken, bazıları da kişiliğin gözlemlenebilen yüzünden hareketle kuramları ele alıp incelemiş ve geliştirmişlerdir (Güney, 2015). Bu kısımda kişiliği irdeleyen dört temel kuram ve bunların kuramcıları hakkında bilgi verilmiştir.

3.1.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuramın dayanağında, düşündüklerimizde ve yaptıklarımızda çoğunlukla bilinçaltı bir sürecin etkili olduğu ve bu süreç tarafından kontrol edildiği fikri yer alır. Psikanalitik kişilik kuramının değerlendirmelerinin oluşturduğu etki psikoloji alanının sınırlarını da aşmış, sosyal bilime, insan bilimine, sanatsal dallara ve tüm topluma yayılmış, yansımıştır (Smith, 2002).

Freud, insanların Triebe (içgüdüler/dürtüler) adını verdiği doğuştan getirilen güçler tarafından güdülendiklerini ifade etmektedir. İnsanın bütün zihinsel (ve fiziksel) faaliyetleri bu içgüdülerce gerçekleştirilir ve yönlendirilir. Bedenin herhangi bir yönü bir gereksinim hissettiğinde (acıkmak, susamak vb.) içgüdü harekete geçer.

Harekete geçen içgüdü (gereksinim) artmış gerilim veya heyecan şeklinde algılanan psikolojik bir durum yaratır. Bu da kişi tarafından hoş olmayan bir duygu biçiminde yaşanır. Kısacası içgüdü, bedensel bir ihtiyacın psikolojik ifadesi, fizyolojik bir gereksinimi doyurma arzusudur. Örneğin; açlık içgüdüğü beden dokularındaki besin eksikliğinden kaynaklanır ve zihinsel olarak gıda isteği biçiminde temsil edilir. Freud insan davranışının temel amacının hoş olan şeylere yönelip hoş olmayan şeylerden (acıdan) kaçınmak olduğunu belirtmektedir (haz ilkesi). Acıdan kaçınma ve haz duyma, dürtülerin doğurduğu gerilimin azaltılması aracılığıyla gerçekleşmektedir. İçgüdüler, bir denge halinde olan organizmanın gereksinimler nedeniyle yitirdiği dengeyi tekrar kurabilmesi için gerekli işlevi gerçekleştirmeye yararlar (İnanç, 2010).

3.1.1.1. Sigmund Freud'un Kişilik Yaklaşımı

Psikanalitik kuramın temelini oluşturan Freud, kişilik mevzusunda da birçok önermede bulunmuş; Freud kişiliği bilinç (ego), bilinç üstü (superego) ve de bilinçaltı (*id*) olarak üçe ayırmaktadır. Bu üç ana yapının kişinin davranış ve tutumlarını yönetip şekillendirdiğine dikkat çekilmiştir. Freud "*id*"in kişiliğin temelini oluşturduğunu ve bilinçdışı gerçekleşen istek, tavır ve duyguları kapsayıp, bunları yönlendirdiğini tespit eder (Burger, 2006; Güney, 2015).

3.1.1.2. Alfred Adler'in Kişilik Yaklaşımı

Adler'de psikanalist olduğu halde "üstünlük duygusu" kavramına verdiği önemle Freud'dan ayrılmaktadır. Adler, bireylerin, başkalarından üstün olma duygularının, kişiliğe şekil veren asıl güç olduğunu ve Freud'un ısrarla üstünde durduğu cinsel isteklerden çok daha önemli, baskın olduğunu belirtir. Adler üstün olmaya çalışmanın asıl nedeninin yetersizlik duygusundan sıyrılmak olduğunu ve hayattaki engellerle mücadele ederken üstesinden gelme çabasıyla onun ortaya çıktığını savunur (Burger, 2006; Cüceloğlu, 2004; İnanç, 2010).

3.1.1.3. Carl Gustav Jung'un Kişilik Yaklaşımı

Jung'da Adler gibi düşünür ve Freud'u eleştirip onun cinselliği fazlaca önemseydiğini ve bunun ötesinde kişiliğin oluşumunda çok farklı belirleyicilerin bulunduğunu ifade eder. Jung bu bakış açısıyla da analitik psikoloji akımının

gelişmesine de ayrıca katkıda bulunmuştur. Bunun yanı sıra Freud' un "bilinçaltı" terimini doğrulamış ama bilinçaltının iki farklı tür olabileceğini savunduğu görülmüştür.

3.1.1.4. Erich Fromm'un Kişilik Yaklaşımı

Fromm (1941)'a göre, geçmişten günümüze bağımsızlığın çoğalması bireyin kaygı ve yalnızlık duygularının da çoğalmasını tetiklemiştir (İnanç, 2010). Fromm, bireylerin kaygı ve yalnızlık duygularıyla başa çıkmalarını sağlayan görüşe şu biçimde açıklık getirmektedir: Kimileri güçlü bir rol modelle kendilerini eşleştirip kendilerinden zayıflara saldırarak bir kişilik oluşturur kimileriye kaçış mekanizmasının yerine yıkıcılık ve mekanik uyumluluk yolunu seçerler. Mekanik uyumlular, şahıslarına toplumca belirlenmiş kuralları kabullenip; biriciklik ve birey olma duygularını baskılar, gözardı ederler (Burger, 2006).

3.1.1.5. Erik Homburger Erikson'un Kişilik Yaklaşımı

Erikson, Freud'un kişilikle ilgili çalışmalarına katkıda bulunmuş ve kişilik yaklaşımına 'libido' kavramını da katmıştır. Fakat kişilik oluşurken ego ve çevresel etmenlerin libidoya oranla daha etkili, önemli olduğunu savunmuştur (İnanç, 2010). Kişilik gelişiminin bir ömür devam ettiğini ve yaşamın ilk yıllarından son yıllarına kadar geçen sürenin sekiz dönemde kişiliğin değiştiğini, geliştiğini vurgulayan Erikson, bu dönemlerin gelişimin belirleyici aşamaları olduğunu ifade etmektedir (Burger, 2006; Yurtsever, 2009).

3.1.2. Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar

Davranışçı ve bilişsel kişilik kuramları, kişiliği 'öğrenme' bakış açısıyla ele alan açıklayan bir kuramdır. Kişiliği; öğrenilmiş davranışlar bütünü şeklinde tanımlar. Freud ve diğer kişilik kuramcılarıyla somut davranışlar üzerinde yoğunlaşması yönüyle yani kişinin davranıştaki bilinç süreciyle değil somut bir şekilde ele alınabilen; gözlemlenebilir, ölçülebilir davranışlarını incelemiştir. Kişiliğin alışkanlıklarımızın sonucunda oluştuğunu savunan Watson örnek koşullarla ilkeleriyle tüm bireylerin davranışlarının açıklanabileceğinden yola çıkarak davranış

psikolojinin kurucusu olmuştur ancak bu yaklaşımı kapsamlı bir kuram haline getiren kişi Skinner'dir.

3.1.2.1. Burrhus F. Skinner'ın Kişilik Yaklaşımı

İnsanın koşullanma geçmişini belli eden davranış kalıplarının kişiliği oluşturduğunu savunan Skinner, davranışın nedenlerini ve kişilik gelişimini geçmiş öğrenmelerden kaynaklandığını ortaya koymaya çalışmıştır. Kişiliğe şekil veren aşamaların anlaşılabilmesi için klasik ve edimsel koşullanmaların araştırılması gerektiğine dikkat çeker (İnanç, 2010).

3.1.2.2. Albert Bandura'nın Kişilik Yaklaşımı

Bandura klasik davranışçı yaklaşım kuramlarından farklıdır ve bireyin kişiliğinde bilişsel (içsel) sürecin önemini savunur. Gelecekteki davranışları belirlemek için semboller, simgeler ve tahmin yöntemlerini kullanılır, böylelikle kendi kendini denetleme, düzeltme durumuna fırsat yaratır. Ayrıca diğer insanların davranışlarının gözlemlenerek, okunarak ya da duyarak kişiliğin gelişmesine katkıda bulunulacağını vurgulamaktadır (Burger, 2006).

3.1.2.3. George A. Kelly'nin Kişilik Yaklaşımı

Kelly, bireyin davranışlarını gerçekliğe ve de gerçeklik algısına dayandırmaktadır. Bireyin dünyayla ilgili fikirlerini "saydam şablonlar" şeklinde somutlamaktadır. Kelly'ye göre varlık gerçektir ve bireyler bu gerçekliği farklı yollarla yorumlayıp açıklamaktadır. Bu sebeple bireylerin kişisel donanımları, olayları anlama tarzı ve açıklama yöntemleri onların davranışlarını açıklarken ve yorumlarken de bize kılavuzluk yapar. Kelly olgu ve olayları anlamlandırmak, açıklamak için kullanılan bilişsel süreçleri 'kişisel yapılar' olarak ifade eder. Bir bireyin kişisel yapısının başkasından farklılığını ise çift kutuplulukla açıklamaktadır. Birey kendi yapılandırma sistemine ne kadar çok hâkimse diğerleriyle iyi geçinme ihtimali bir o kadar artar (Burger, 2006; İnanç, 2010).

3.1.2.4. Jean Piaget'in Kişilik Yaklaşımı

1896-1980 yılları arasında yaşayan ve Genetik Epistemoloji Yaklaşımı'nı geliştiren Jean Piaget (Inhelder, 1958; Piaget, 1951), zekâ gelişimi konusundaki mihenk taşlarından bir diğeridir. Klinik gözlemlerinden yola çıkarak Bilişsel Gelişim Kuramı 'nı ortaya koyan Piaget'e göre, zihin gelişimi bebeklik döneminde nesnelerin evrilip çevrilmesiyle başlamakta ve ergenlik döneminde soyut hipotezler üzerinde sistemli biçimde düşünme yeteneğinin kazanılmasıyla son şeklini almaktadır (Akboy, 1997). Piaget; zihinsel gelişim üzerinde etkili faktörler olarak, doğuştan genlerle getirilen zihinsel kapasite, kişinin fiziksel gelişimiyle ilgili olgunluk düzeyi, yaşantı zenginliği ve yeni öğrenilen bilgilerle zihnin kendini dengeleme durumuna dikkat çekmiştir.

Piaget, döneminde yapılan araştırmalardan farklı olarak çocuklar arasındaki bireysel bilişsel farklılıklar üzerinde durmak yerine tüm çocukların geçtiği genel zekâ evrelerini araştırmıştır. Buna göre, çocuklar yetişkin düşünme biçimine ulaşırken dört evreden geçmektedir. Duyusal devinim dönemi, işlem öncesi dönem, somut işlemler dönemi ve soyut işlemler dönemi olarak sıralanabilecek bu evrelerde bir çocuk sırasıyla çevre etkileşiminin sonucu olarak düşünce ve davranış kalıpları geliştirmekte, dil becerisini kullanarak içinde bulunduğu fiziksel gerçeklikle ilgili problem çözme yeteneği kazanmakta ve ardından problem çözmeye kurallar bütünü oluşturmaktadır (Newman, 1991).

3.1.3. Ayırıcı Özellikler Kuramı

Kişilik kavramını analitik bir çerçeveden inceleyen bu yaklaşımın savunucularına göre, temel özelliklerin senteziyle kişilik oluşmaktadır. Bu özelliklerin bilinmesi ve tespitiyle kişiliğin doğru şekilde tanımlanacağını savunur. Ayırıcı özellik kavramıyla kastedilenler, bireylerin kişilik özelliklerine, kişiyi sınıflandırma ölçütlerini kapsamaktadır. Bu açıdan ele alındığında, ayırıcı özellik yaklaşımı, bireyleri tanımlayabilmek, çıkarımlarda bulunabilmek için hem ayırıcı hem de benzer özellikleri tespit ederek gruplamaktadır (Burger, 2006).

Yaklaşımın ilk temsilcilerinden biri olan Gordon Allport İngiliz dilinde kişiliği nitelendirirken kullanabileceğimiz 400'den fazla sıfat (önad) bulunduğunu, bireylerin

kişilik özelliklerini tanımlarken, sıfatlar ve zıt anlamlılarından faydalandığını belirtmektedir. Eski Yunan düşünürleri aslında farklı bir yaklaşım ortaya koyarak tipolojik bir bakış açısı geliştirdikleri görülmüştür. Genel anlamda insanlara dört ana özellikte sınıflama yaptıkları görülmektedir. Buna göre;

- a. Sanguinik (mutlu) kişilik,
- b. Melankolik (mutsuz) kişilik,
- c. Kolerik (sinirli) kişilik,
- d. Flegmatik (soğukkanlı) kişilik

şeklinde bir sınıflama oluşturulmuştur.

Bununla birlikte sadece insanların dış görünüşleri göz önünde bulundurularak da bir sınıflama yapıldığı görülmektedir. Fiziki görünüşün, yeterliliğin kişiliği de etkilediği düşünülerek yapılan bu sınıflamada bireyler;

- a. Endomorfik (piknik) kişilik,
- b. Mezomorfik (atletik) kişilik,
- c. Ektomorfik (zayıf) kişilik,

Olacak şekilde üç grupta toplanmıştır. Fakat iki sınıflama grubu da doğrulanamayan, kanıtlanması zor varsayımlar bütününden oluşmaktaydı. Aynı mantıkla kurgulanmanın yanı sıra ayırıcı özellikler kuramının, analitik bir yöntem sergilemesi, zaman zaman istatistik bilimini kullanabilir olmasıyla daha somut özelliklere sahip bir kuram olarak karşımıza çıkmaktadır (Burger, 2006; Cüceloğlu, 2004; İnanç, 2010).

3.1.3.1. Gordon W. Allport'un Kişilik Yaklaşımı

Allport, bireylerin kişisel özellikleri, yatkınlıkları üzerinde çalışmış, bireylerin çoğunlukla 5-10 arası düzeylerde kişilik eğilimi sergilediklerini savunmuş. (Allport, 1937) Genel bir bakış açısıyla saptadığı kişilik özelliklerini temelde üç başlık altında toplamıştır (İnanç, 2010).

Kardinal yatkınlıklar: Bireyin bütün davranışlarında kendisini bir şekilde gösteren, hayatının her alanına tesir eden, temel özellikleri kapsamaktadır.

- a. Merkezi eğilimler: Birinci gruplamaya oranla, daha az seyrek olup, oldukça genel özelliklerin tümüdür. Saldırganlık ya da duygusallık gibi davranışsal özelliklerdir.
- b. İkincil eğilimler: Kardinal yatkinlıklar ve merkezi eğilimlere oranla kişinin genel davranışlarında belirgin olmayan, genellenmemiş ve tutarlılık zorunluluğu olmayan özelliklerdir.

3.1.3.2. Raymond B. Cattell'in Kişilik Yaklaşımı

Cattell davranışları da kişilerin özelliklerini de faktör analiz yöntemiyle gruplamaya çalıştığı görülmüştür. Davranışın bilimsel şeklini oluşturmaya çabalayan Cattell'in temel amacı faktör analiz tekniğiyle kişiliğin temelindeki özellikleri keşfetmektir. Cattell'e göre ayırıcı özelliklerin fiziki veya sinirsel bir kategorisi bulunmamaktadır ve bu sebeple varlıkları sadece açık davranışların özenle ölçülmesiyle anlaşılabilir (İnanç, 2010)

3.1.3.3. Hans J. Eysenck'in Kişilik Yaklaşımı

Eysenck, kişilik özelliklerini hem içe hem de dışa dönük olarak iki açıdan değerlendirmektedir. Eysenck, Cattell gibi psikolojinin hedefinin davranışı yordama olduğunu ve kişiliği incelerken faktör analizinden yararlanılmasının gerekliliğini belirtmiştir. Eysenck'in kişilik yaklaşımı güçlü psikometrik, biyolojik temellere dayanmaktadır. Biyolojik temeller belirlenmediği sürece faktör analizi tekniğiyle elde edilen verilerin kişilik bileşenlerinin anlamsız ve sık kalacağını vurgulamaktadır (İnanç, 2010). Kişilik gelişiminde çevresel faktörlere önem vermeyen Eysenck, belli başlı kişilik boyutlarının %75'ni genlerle, biyolojik yollarla oluştuğunu saptayarak;

- a. Dışadönüklük,
- b. Nevrotizm,
- c. Psikotizm

olarak üç grupta incelemiştir. Bu üç kişilik yaklaşımındaki farklılığın %75'nin kalıttan, %25'ninse çevreden kaynaklandığı belirtilmiştir (İnanç, 2010). Ayrıca içe dönük ve dışa dönük boyutlarında araştırdığı kişilik özelliklerini de aşağıdaki biçimde sınıflandırmıştır (Şimşek, 2014). Melankolik: Hırçın, kötümser, asosyal, temkinli, endişeli,

- a. Kolerik: Alıngan, saldırgan, faal, huzursuz ve atak,
- b. Flegmatik: Pasif, itinalı, kontrollü, güvenilir ve sakin,
- c. Sengen: Sosyal, lider, dışa dönük, pratik ve konuşkan,

Lloyd iş hayatında, dışadönük (sosyal) kişilerin sıra dışı, yeniliklere açık, değişikliklere açık olan iş ortamlarını tercih ettikleri; içedönük(asosyal) kişilerin ise düzenli, güvenli ve istikrarlı iş ortamlarını seçtiklerini tespit etmiştir. Bununla birlikte fizyolojik bakımdan dışadönük kişiler çalışma ihtiyacı hissederken içedönük kişilerin ise yoğun çalışma durumlarına maruz kaldığında psikolojik yorgunluk, bıkkınlık, bitkinlik hissettikleri saptanmıştır (Ödemiş, 2011)

3.1.3.4. Robert R. McCrea ve Paul T. Costa'nın Kişilik Yaklaşımı

Allport ve Odbert (Gordon W. Allport & Odbert, 1936) tarafından bulunan ve pek çok araştırmacı tarafından geliştirilen kişilikleri tanıma çalışmalarında, zamanla faktör analizi yöntemlerini de kullanmaya başlamıştır (Sezici, 2015). Bu çalışmalar, yeni yeni bulguların doğrultusunda kişilik kavramı çok kez değişime uğramış, zamanla araştırmacılar da kişiliğin tanımlanmasından uzaklaşarak kişiliğin sınıflanması konusuna yönelmişlerdir (Burger, 2006).

Sınıflama çalışmalarında ön plana çıkan Cattell'e göre, kişilik on altı aşaması olan bütünsel yapı olacak şekilde değerlendirilmelidir (Cattell, 1973). Eysenck de kişiliğin, tezatlıklarla sabit olduğunu ifade ederek sınıflandırmayı, "nörotizm-stabilite" ve "dışadönüklük-içedönüklük (extraversion-introversion)" olmak üzere iki temel konuyu 19 aşamada tanımlamaktadır (Eysenck, 1975) . Bu yaklaşımdan ve sınıflamalardan yola çıkarak üçüncü bir yöntem olarak "deneyime açıklık (openness to experience)" boyutunu ortaya atmıştır (Costa, 1980).

1985-87 yıllarında üç boyutta ele alınan kişiliği, yapılan çalışmalar sonucu beş boyutlu yapı olacak şekilde tanımlamaktadırlar. 1987'de de son iki faktörü "hoşgörü ya da uzlaşmacılık (agreeableness)" ve de "sorumluluk (conscientiousness)" boyutlarını eklemişler. Günümüzde yaygın olarak kullanılmakta olan "Beş Faktör Kişilik Modelini (FFM-Five Factor Personality Model) geliştirmişlerdir. Bu çalışma sonucunda, McCrea ve Costa (Costa, 2005) da kişiliğin,

- a. Nevrotizm,
- b. Dışadönüklük,
- c. Deneyime açıklık,
- d. Uyumluluk (uzlaşmacılık),
- e. Sorumluluk (vicdanilik)

olarak temelde beş alt boyuttan oluştuğunda uzlaşmışlardır. Görüşün ortaya konduğu yıllarda sadece kişiliğin bir alt sınıflaması şeklinde ele alınırken zamanla tam olarak kişilik kuramına dönüştüğü görülmüştür (Çivitçi, 2012; Dinç, 2013; Günel, 2010; H. N. Basım, 2009; İnanç, 2010; Taymur, 2012; Tozkoparan, 2013).

3.1.3.5. Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Beş faktör kişilik modeli İngilizcenin özellik isimlerinin incelenip analiz edilerek keşfedildiği görülmektedir (McCrae, 2009). Bu bağlamda bireylerden kendilerini ifade eden sıfatları sıralaması istenip bunun sonucunda oluşturulduğu tespit edilmiştir (Goldberg, 1992). Beş faktör modeli, bireyler arasındaki farklılıkları belirleyebilen beş bağımsız ve de değişmeyen kişilik özelliklerinin belirli bir düzende oluşturdukları bütünüdür (Störmer, 2013). Beş faktör özelliği yaklaşımı herkesçe benimsenmiştir. Fakat bu sistemin tam olarak açıklayıcı değil de tümüyle tanımlayıcı olduğu ortadadır. Mount, Ilies ve Johnson (Mount, 2006) kişilik yapısını beş faktör kişilik modeli çerçevesinde genel olarak

- a. Dışadönüklük (Extraversion),
- b. Sorumluluk” (Conscientiousness)
- c. Gelişime Açıklık” (Openness/Openness to Experience),
- d. Uyumluluk” (Agreeableness),
- e. Duygusal Denge” (Emotional Stability),

şeklinde gruplamışlardır (Ödemiş, 2011).

3.1.3.5.1. Dışadönüklük (Extraversion)

Johnson ve Ostendorf beş faktör modeliyle ilgili tartışmalara bir netlik kazandırmak amacıyla yapılan çalışmalarda pozitif duygular ile dışadönüklük arasında da olumlu ilişki olduğu saptanmıştır. Beş faktör modelinde sıcakkanlılık, enerjik gibi

olumlu duyguları da “dışadönüklüğün” boyutları şeklinde değerlendirip; sevecen, neşeli, istekli gibi enerjik pozitif duyguların öncelikle dışadönüklük faktöründen, daha sonra ise yumuşak başlılık faktöründen kaynaklandığını belirtmişler (Johnson, 1993).

3.1.3.5.2. Sorumluluk (Conscientiousness)

Bu boyutun en ucunda bulunan kişiler hırslı, düzenli, tedbirli, dikkatli, azimli, titiz, göreve bağlı, sorumlu, başarı odaklı, uyumlu olma ve kendini disipline edebilen gibi birçok özelliğe sahip bireylerin sorumluluk duyguları yüksek olduğu görülürken; plansız, düzensiz ve odaklanma problemi yaşayan bireylerin tam tersine sorumluluk duygusunun düşük olduğu savunulduğu görülmektedir (Burger, 2006; Saxena, 2014).

3.1.3.5.3. Duygusal denge (Emotional Stability- Nörotizm)

Nörotizm diye de isimlendirilen bu özellik geri planda olan bireyler; eleştiriye açık, özgüven sahibi, sabırlı, strese dayanıklı, rahat olma gibi özellikleri vardır. Pozitif duygular olan, ikna kabiliyeti yüksek, benlik saygısı yüksek, kendine güvenen bireyler liderlik özelliğine sahiptirler. Nörotizm yönü baskın olan bireylerse endişeli, gergin, kaygılı, çekingen, değişken, kendiyle barışık olmayan, güvensiz ve saldırgan özellikler gösterdiği görülmüştür (Burger, 2006; Judge, 2000; Saxena, 2014).

3.1.3.5.4. Uyumluluk (Agreeableness)

Bu özelliği baskın olan insanlar, esnek, saygılı, güvenilir, merhametli, cana yakın, alçak gönüllü kibar, uyumlu, yumuşak başlı olma gibi özelliklerdeyken, geri plandakiler; hırçın, huysuz, bencil, inatçı, dik başlı, bencil, kaba ve şüpheli olma yönleriyle tanınmaktadır. McCrea ve Costa göre uyumluluk boyutunda puanı yüksek olan kişiler iş birliğine, puanı düşük olan kişilerse rekabete daha meyilli olduğu belirtilmiştir (Costa, 2005).

3.1.3.5.5. Deneyime açıklık (Openness)

İleri seviyede gelişime hazır olan kişiler; analitik düşünen, duyarlı, özgürlükçü, açık fikirli, hayal kuran, meraklı, maceracı, orijinal, kendi düşünce ve duygularına yönelen, yaratıcı; alt seviyedekilerse, geleneksel değerleri koruyan ve de

monoton yaşam biçiminde ısrarcı, tutucu ve ilgisiz kişiler olarak saptanmıştır (İnanç, 2010; Saxena, 2014).

3.1.4. İnsancıl / Varoluşçu Kuram

İnsancıl psikolojinin temeli Avrupalı varoluşçu filozof ve Carl Rogers ve Amerikalı Abraham Maslow gibi psikologların çalışmalarıyla ortaya atılmıştır. Varoluşçu felsefe, insancıl yaklaşımın temelindeki birçok cevapsız soruyu da incelemiştir. Bu sorulardan kimisi ‘Varlığın anlamı nedir? Özgür iradenin insan yaşamındaki rolü nedir? İnsanın neden biriciktir?’ şeklindedir (Burger, 2006).

3.1.4.1. Carl R. Rogers’ın Kişilik Yaklaşımı

Carl Rogers, sahip olduğu potansiyeli iyi kullananları, sağlıklı olarak tanımlıyorken, kişilik kavramıyla ilgili de kişinin benlik bilincini vurgular. Rogers’a göre, kişinin benlik bilinci, kendini nasıl algıladığıyla bağlantılı olup, iyi de kötü olabileceğini belirtir. Olumlu benlik algısının da sevginin herhangi bir şarta bağlanmayıp, koşulsuz olarak bulunduğu bir ortamda gerçekleşmesi mümkün gözükmektedir. Olumlu benlik algısını geliştirebilen bireylerse deneyimlere karşı açık, tekdüze davranışlar yerine kişiye özgü davranışlar sergileyen, toplumsal değerlerin öncesinde şahsi ilgi, değer, beklenti ve gereksinimlerine göre yaşamayı tercih eden kimseler olduğu görülmektedir (Burger, 2006; Cüceloğlu, 2004; İnanç, 2010).

3.1.4.2. Abraham H. Maslow’un Kişilik Yaklaşımı

Maslow da (Maslow, 1971) aynı Rogers gibi benlik algısı konusunda çalışmıştır. Günüleri hiyerarşik bir düzenle açıklayan Maslow’un çalışması aynı zamanda kişilik yaklaşımı şeklinde de ele alınmaktadır. Burada bireyler basamaklar şeklinde belirtilmiştir. Ve burada ihtiyaçlar giderilmeden bir üst isteklere yönelemediği gibi en üst düzey olan kendini gerçekleştirme basamağına da ulaşması mümkün görülmemektedir. Alt basamaktaki ihtiyaçlar karşılanır karşılanmaz üst basamakta bulunan ihtiyaçlar giderilmeye başlanır. Bireyin varacağı en tepe nokta ise kendini gerçekleştirme basamağıdır.

3.2. KİŞİLİK BOZUKLUKLARI

Kişilik Bozukluklar diye bildiğimiz psikolojik rahatsızlıkların başlıca sınıflamaları Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı "uluslararası hastalıklar sınıflandırması (ICD) ve Amerikan Psikiyatri Derneği'nin DSM'si diye ortaya koyduğu tanımlamalardır. Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı adlı yayının elden geçirilmiş metninde bulunan (DSMIV-TR) dördüncü baskıda; kişilik bozukluklarının ergenlik ya da erken erişkinlik dönemlerinde başlayan, zamanla da sabitleşmesi sonucu, mutsuzluğa ya da bozulmaya sebep olan, tabulaşmış ve yaygın nitelikte olan öznel yaşantılarla kültürel normların dışına çıkan davranışlar bütünü olarak belirtilmektedir (Sadock, 2005).

3.2.1. Kişilik Bozukluklarında Sık Görülen Ortak Özellikler

Öztürk, kişilik bozuklukların sıklıkla görülen ortak özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralar;

- a. Benliğe yer etmiş olan davranış kalıplarının uyum amacıyla esneklik göstermeden sürdürülmesi; mesela yapılan hataların yinelenmesi, herhangi bir çıkarılamaması.
- b. Belli bir toplumda uyumlu olabilmek için geçerli ölçütlerden yani normlardan sapılması, topluma uymayan davranışlar sergilenbilmesi.
- c. Çocukluktan veya ilk ergenlikten bu yana sürmesi.
- d. Toplumda, iş hayatında belirgin bozulmalara sebep olması.
- e. Genellikle benlikle uyumlu, kişi tarafından benimsenen ve değiştirilmek istenmeyen; kimi zamanda benlikçe benimsenmeyip, benliğe yabancı olsa da değiştirilememesi durumu.
- f. Genellikle çevreyle çatışmalara ve sürtüşmelere yol açıp; kendini çevreye değil de çevreyi kendine uydurmaya çabalaması.
- g. Kişinin bilişsel kabiliyetlerinde ana duygulanımları ve düşüncelerinde açıkça bir bozukluğun bulunmaması.

3.2.2. Kişilik Bozukluklarının Oluş Nedenleri

Kişilik bozukluklarının ortaya çıkış sebeplerini üç başlık altında toplayıp açıklamak mümkündür. Bu üç başlık; genetik yatkınlık, yapısal, çevresel etkenler şeklindedir.

- a. Genetik Yatkınlık: Tek sebep genler olmasa da Kişilik bozuklukların da etkili olduğu; ikiz çocuklarla evlat edinilen kişiler üzerinde yapılan çalışmalara göre bazı kişilik bozukluklarında soya çekimin çok önemli olduğu tespit edilmiştir (Magnavita, 2004).
- b. Yapısal Etkenler: Biyolojik yapı ile kişilik arasında bir ilgi bulunamamıştır. Fakat doğum öncesinde, doğumda ve doğum sonrasında merkezi sinir dizgesine etki eden durumların kişilik bozukluğuna zemin hazırladığı gözlemlenmiştir. Bu yüzden bedensel engeller de kişilik oluşumunda önemli rol oynasa da bunlar özgül bir sebep olarak görülmemektedir (Öztürk, 2015).
- c. Çevresel etkenler: Kişilik bozukluğunun oluşumunda ve gelişiminde geçmişte yaşanan ve yaşanmakta olan bağlanma deneyimlerinin, tecrübe edilen travmatik olayların, sağlıklı, yeterli olmayan aile ortamında bulunmanın önemli derecede etkilediği değerlendirilmektedir (Magnavita, 2004).

3.2.3. Kişilik Bozuklukları ve Özellikleri

3.2.3.1. Paranoid Kişilik Bozukluğu

Paranoid kişilik bozukluğu saptanan bireyler, sürekli diğer insanların kötü niyetli olduklarını düşünmeye meyillidirler. Paranoyak, kuşkucu ve başkalarına karşı son derece güvensizdirler. Çoğunlukla düşmanca duygular besler, huzuruz, huysuz ve kızgınlık içerisindedirler. Bununla birlikte eğlenceli kişiler olamaz ve “ciddi” tavır takınma çabasındadırlar. Çokça önyargılı olup başkalarını bir tehdit unsuru olarak görüp onları alçaltıcı bir tehlike olarak algırlar. Başkalarının kendilerine bağlılığından, güvenilirliğinden kuşku duyar, hep onları güvenilir olup olmamak noktasında sorgularlar. Herkese karşı oldukça mesafeli davranırlar (Köroğlu, 2007).

3.2.3.2. Şizoid Kişilik Bozukluğu

Bu kişiler başkalarının varlığına gerek duymadan yalnız başlarına bir yaşam sürmeyi tercih ederler. Başkaları olduğunda kendilerini huzurlu hissetmez ve başkalarıyla göz ilişkisi kurmaktan kaçınırlar. Duygulanımlarının tekdüze, sınırlı ve genellikle yüzeysel olduğu görülmektedir. Genelde çekingen bir yapıya sahiplerdir ve günlük yaşamdaki olaylara pek dahil olmazlar, başkalarıyla benzeyen kaygılara sahip değillerdir, kendileri dışındakilere yakınlık duymaktan kaçınırlar. Cinsellikleri kısır düşleleriyle sınırlı olup, erkekler genelde bekâr, kadınlar pasifize bir tutumla evliliğe, cinselliğe katlanmaya çalışırlar (Köroğlu, 2007).

3.2.3.3. Şizotipal Kişilik Bozukluğu

Şizotipal kişilik bozukluğunun olduğu kişinin hareketlerinde, düşüncelerinde, duygulanımında, konuşma ve görünümünde birçok sıra dışılıklar göze çarpar. Gerçek ötesi, sihirsel düşünceleri bulunmaktadır. Kendilerine özgü, sıra dışı, tuhaf düşünceleri, illüzyonları ve gerçek dışı duyuları vardır. Bu kişiler etraflarınca “bir garip” şeklinde tanımlanır, adlandırılırlar. Pek çoğu batıl inançlara ya da duyu ötesi algılara kapılıp bunların gerçekliğine inanmaktadırlar (Köroğlu, 2007).

3.2.3.4. Antisosyal Kişilik Bozukluğu

Kişinin başkalarına hak tanımadığı, başkalarını yok sayan davranışlarda bulunduğu duyguları kapsayan kişilik bozukluğu türüdür. Manipülatif davranışlar sergileyen kişilerdir. Dürüst değil ve yalana sığınma gibi davranışları, evden kaçıp gitme durumları sıkça görülür. Gelişigüzel cinsel ilişkiler yaşadığı gözlemlenir. Bu kimseler vicdan azabı yaşamazlar, yanlışlarından pişmanlık duymazlar. Dengelerini bozan dürtü denetimi bozuklukları yaşar, planlarına uygun yaşayamazlar. Başkalarına karşı duyarsızca ve düşüncesizce yaklaşılırlar (Köroğlu, 2007).

3.2.3.5. Borderline (Sınırdaki) Kişilik Bozukluğu

Sınırdaki kişilik bozukluğunu tanımlanmak oldukça zordur bu kişilik bozukluğunun aynı zamanda çelişkiler içerdiği algısı da oluşabilir, tartışılmaya açık yanları vardır. Psikozların (gerçeği değerlendirme bozuklukları) duygudurum, bilişsel bozukluklar ve de diğer kişilik bozukluklarıyla örtüşen yönleri bulunmaktadır. Benlik

algısındaki sorunların dışında ayrışma bireyselleşme problemi, duygulanım denetim sorunu ve çokça kişisel bağlanma sorunu yaşadıkları tespit edilmiştir (Köroğlu, 2007).

3.2.3.6. Histrionik Kişilik Bozukluğu

Histrionik kişilik bozukluğunda, kişiler rol yaparcasına duygusal ve karşı tarafta olumlu etkiler bırakma çabasında olan kimselerdir. Çokça renkli, fazlaca süslü, dikkat çekici, göz alıcı ve alımlı olma çabasındadırlar. Bu sebeple dikkatleri üzerlerine çekmek için, ayartıcı ve baştan çıkartıcı tutumlar sergiledikleri gözlenmiştir. Genellikle telkine açıktırlar. Dıştan bakıldığında beğenilirler, albenileri bulunmaktadır (Köroğlu, 2007).

3.2.3.7. Narsisistik Kişilik Bozukluğu

Kendini başkalarından büyük görme, önemseme ve benlik saygısıyla ilgili konularda aşırı ilgilenme gibi bulgularla kendini belli eder. Bu kişilik bozukluğundakiler özel insanlar olduklarını, özel haklarla donatıldıklarını düşünürler. Eleştiriye, yenilgiye tahammülleri yoktur. Bu durumlara maruz kaldıklarında aşırı derecede kızgınlık gösterir ya da depresyona girerek tepki gösterirler. Dış görünüşleriyle fazlaca ilgilidirler bunun da ötesinde kendilerine hayranlık duyulmasını beklemektedirler (Köroğlu, 2007).

3.2.3.8. Çekingen Kişilik Bozukluğu

Bu kişilik bozukluğundaki kimselerin “fobik” diye de bilinen utangaç, korkak, çekingen kişiliğe sahip oldukları görülmektedir. Kolayca incinir ve dışlanmaya karşı fazlaca hassastırlar. Olayları ve duygular kendi içlerinde yaşayıp diğerlerinin kendilerini olduğu gibi kabul etmelerini beklemektedirler. Genellikle bastırmaya çalıştıkları “aşağılık duygusuna” sahiptirler. Öz güvenleri yoktur, geri planda kalma eğiliminde olup, göz önünde bulunmazlar (Köroğlu, 2007).

3.2.3.9. Bağımlı Kişilik Bozukluğu

Son derece yumuşak başlı, bağımlı ve hemen boyun eğen kimselerdir. Bu kişiler kendi gereksinimlerini ve sorumluluklarını ikinci plana atıp önce başkalarınınkini önemserler. Ayrıca kendileriyle ilgili kararları da başkalarının

almasına izin verirler. Özgüven eksikliği yaşadıkları için başkalarının öğütlerine, desteklerine ve onaylarına ihtiyaç duymaktadırlar. Yalnızlığa katlanamaz, iş hayatlarında sürekli gözetimde tutulma gereksinimindedirler (Köroğlu, 2007).

3.2.3.10. Obsesif-Kompulsif Kişilik Bozukluğu

Bu kişilik bozukluğunda mükemmeliyetçilik, düzenlilik, kuralcı bir tutum öne çıkan özelliklerdendir. Kural, düzen, temizlik gibi konularda aşırı ilgili ve hassastırlar. İnatçılık düzeyinde ısrarcı oldukları gözlemlenmektedir. Aşırı mükemmel tutum içindedirler. Kendilerini, çevrelerini ve koşulları kendi denetimlerinde tutma çabasındadırlar. Ayrıntılarla boğuşurlar. Otorite kurmaya çalışırlar, kendilerini işlere, üretkenliğe adanmışlardır. Cimrilik derecesinde bir tavır sergilerler (Köroğlu, 2007).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada mevcut durumun tespiti amaçlandığından tarama modeline başvurulmuştur. Bu model, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Modele göre araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Araştırmaya konu olan bireye herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemiştir.

Araştırma modeli çerçevesinde oluşturulan hipotezler aşağıda sunulmuştur:

1. Evli bireylerin, kişilik inançlarıyla (çekingen, şizoid, antisosyal vs..) evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
2. Depresif eğilim ve evlilik uyumu arasında bir ilişki var mıdır?
3. Depresif eğilim ve kişilik inançları arasında bir ilişki var mıdır?
4. Sosyodemografik özelliklerin ilişkisi var mıdır?

4.1.1. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni İstanbul İli Çekmeköy İsabet İlkokulunda okuyan öğrencilerin velileri olarak seçilmiştir. Araştırmada tam sayım yöntemi kullanılmıştır. Anket katılan velilerle ilgili betimsel istatistik tablosu Çizelge 4.1.'de verilmiştir.

Çizelge 4. 1. Kişisel Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kız	46	55,4
	Erkek	37	44,6
Yaşınız	21-30	19	22,9
	31-40	45	54,2
	41 ve üstü	19	22,9
Eğitim durumunuz	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	31,3
	Üniversite	43	51,8
	Yüksek lisans / Doktora	14	16,9
Ekonomik durumunuz	İyi	51	61,4
	Orta	32	38,6
Kaç yıllık evlisiniz?	0-5	27	32,5
	6-10	30	36,1
	11 ve üstü	26	31,3
Kaç çocuğunuz var?	Yok	16	19,3
	1	17	20,5
	2	31	37,3
	3 ve üstü	19	22,9
Ailenizin kaçınca çocuğunuz	1	28	33,7
	2	23	27,7
	3	16	19,3
	4 ve üstü	16	19,3
Eşinizle nasıl evlendiniz?	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	69,9
	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını almadık	1	1,2
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	24,1
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı almadılar	2	2,4
	Kaçarak evlendik	2	2,4

4.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışma kişilik inanışlarının ve depresif belirtilerinin evlilik uyumuna etkilerinin incelenmesi için kişilerin belirtilen konu üzerine değerlendirmelerini almak amacıyla kişisel bilgileri, evlilik uyumları, kişilik inançları ve depresyon durumlarını belirleyici formlar hazırlanmış ve İstanbul Çekmeköy İsbet İlkokulunun öğrenci velilerine tamamına verilmiştir.

Bu maksatla toplam veli sayısı olan 340 kişiye anket dağıtılmış geri dönüş yapılan anket sayısı 90, 7 anket ise eksik sayfa içerdiği için analize dahil edilmediğinden 83 kişinin anket sonuçlarına göre analiz yapılmıştır.

4.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda katılımcılardan sorulara içtenlikle ve doğru cevaplar vermeleri talep edilmiştir. Ayrıca formlar aracılığı ile vermiş oldukları bilgilere araştırmacıdan başkasının ulaşamayacağı ifade edilmiştir. Kimlik bilgilerini formlara yazmamaları özellikle belirtilmiştir.

4.2.2. Evlilik Uyum Ölçeği

Locke ve Wallace (Locke, 1959) tarafından geliştirilmiş olan Evlilikte Uyum Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması Hunt, Freeston ve Plechaty'nin (Hunt, 1978) puanlama sistemleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir (Tutarel, Göztepe, Işıl 2012). Evlilikte Uyum Ölçeği 15 maddelik bir ölçektir. Bu ölçek bir genel uyum sorusu, anlaşma alanlarını ölçen sekiz soru ile çatışma çözme, bağlılık ve iletişimi ölçen altı soruyu içermekte ve ölçekten alınan puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Uyumlu ve uyumsuz evliliği olan bireylerin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktası ise 43,5 olarak belirlenmiştir (Tutarel, 1999). Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan işlemlerde iç tutarlık güvenilirlik değeri .90, iki yarım test güvenilirliği .84, test- tekrar test güvenilirliği .57 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla İlişkilerde Yükleme Ölçeğinden yararlanılmış ve korelasyon katsayısı-.54 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği çalışması sonucunda iki faktör elde edilmiştir. Birinci faktör anlaşma ve anlaşmama durumlarını, ikinci faktör ise ilişki tarzını göstermektedir (Tutarel, 1999). Birinci faktör genel uyum ve duygu, cinsellik ve toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmaya işaret eden ilk dokuz maddeden oluşmaktadır. İkinci faktör boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme ve güven gibi ilişki tarzıyla ilgili son altı maddeyi kapsamaktadır (Tutarel, Göztepe, Işıl 2012).

4.2.3. Kişilik İnanç Ölçeği-Kısa Form-V.1

Kişilik inanç ölçeği-kısa form-V.1; kişinin kendisi, diğer insanlar ve dünyayla ilgili temel inançlarını belirlemeye dönük ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek formundaki her soru DSM'deki her bir kişilik bozukluğuna karşılık gelen çekingen, bağımlı, pasif-agresif, obsesif-kompulsif, antisosyal, narsisistik, histriyonik, şizoid ve paranoid tutumlar ve inançlarla ilgilidir. Dokuz kişilik tipine ait toplam 65 madde içerir.

Denekler her bir maddedeki ifadeleri okuduktan sonra bunun kendilerine ne kadar uyduğunu sıfır (hiç inanmıyorum) ile dört (tamamıyla inanıyorum) arasında işaretlerler. Ölçek kişilik bozukluğu olan bireylerin hem değerlendirilmesinde hem de tedavisinde kullanılabilir niteliktedir. Personality Belief Questionnaire-Short Form (PBQ-SF)'nin Türkçe'ye çevrilmesi ve çalışılması için özgün ölçeğin yazarlarından izin alınmıştır. PBQ Türkçe kısa form, orijinal kısa ölçekte olduğu gibi, PBQ Türkçe uzun formdaki sorular arasından seçilerek oluşturulmuştur. Türkçe çeviri süreciyle ilgili uzun formun geçerlilik çalışmasına bakınız (Türkçapar, 2007).

Bu form toplam 340 kişiye verilmiş olup değerlendirmeye geri dönüşü gerçekleşen ve analize uygun olanlar değerlendirilmiştir. Kişilik inanç ölçeği evli, çocuklu, 21 yaş ve üstü 46'sı kız 37'si erkek toplam 83 kişiye uygulanmıştır.

4.2.4. BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Beck ve arkadaşlarının 1978 yılında geliştirdiği Beck Depresyon Envanteri, depresyon sırasında görülen güdusel, bilişsel, duygusal ve vejetatif belirtileri ölçer. Amacı depresyon teşhisi koymak olmayan bu ölçekte, depresyon belirtilerinin seviyesi niceliksel bir şekilde tarif edilmektedir (Şahin, 1997).

Beck Depresyon Envanteri dört alternatif içermekte ve 21 maddeden oluşmaktadır ve depresyon belirtilerini nesnel bir şekilde değerlendirip, bir nevi öz değerlendirme yapma ölçeğidir. Her maddeye 0 ve 3 arası puan verilmiş, ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 63, en düşük puansa 0 şeklinde hesaplanmıştır. Ölçekten yüksek puan alınması, depresyonun şiddetinin ya da seviyesinin yüksek olduğunu belirtmektedir (Şahin, 1997).

Beck Depresyon Envanteri, Beck ve arkadaşları tarafından depresyonda görülen bilişsel, duygusal, motivasyonel eğilimleri ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Beck, 1961). BDE 21 maddeden oluşmaktadır Ölçekten alınacak puanlar 0-63 arasında değişmekte olup, 17 ve üzerindeki puanlar depresyonun varlığını belirtmektedir (Hisli, 1988, 1989). Beck Depresyon Envanterinin 1961'de ve 1978'de geliştirilen iki formu bulunmaktadır. Beck Depresyon Envanterinin bu araştırmada kullanılan 1978 formunun Türkçe 'ye uyarlanma çalışmasında iç tutarlık katsayısı .80,

iki yarım test güvenilirlik katsayısı .74, test tekrar test güvenilirliği sırasıyla .73 ve .65 olarak bulunmuştur (Hisli, 1988).

4.2.3. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Verilerin analizi SPSS 24.0 ile yapılmış ve sonuçlar %95 güven düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çalışmada ölçeklerin normal dağılımı, basıklık ve çarpıklık katsayısı ile incelenmiştir. Katılımcıların kişilik inançların, kaygı ve depresyon düzeylerini belirlemek üzere tanımlayıcı (descriptive) istatistikler kullanılmıştır.

Hipotezlerin sınanması sırasında öncelikli olarak değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya koyulabilmesi için korelasyon analizi yapılmış, ardından regresyona yer verilmiştir. Bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında t-test, üç ve daha fazla bağımsız grupların karşılaştırılmasında ise ANOVA kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında yorumlanmıştır.

Çizelge 4. 2 Ölçek Puanlarının Basıklık ve Çarpıklık Katsayıları

	Çarpıklık	Basıklık
Evlilik Uyumu	0,758	0,896
Çekingen	-0,235	-0,094
Bağımlı	0,615	-0,700
Pasif agresif	0,201	-0,032
Obsesif kompulsif	0,246	-0,597
Antisosyal	0,887	1,693
Narsistik	0,623	0,188
Aşırı duygusal	0,679	-0,449
Şizoid	0,339	-0,421
Paranoyak	0,191	-0,564
Borderline	0,628	0,389
Depresyon	1,117	1,152

Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (DeCarlo, 1997; Groeneveld, 1984; Hopkins, 1990; Moors, 1988). Analiz sonucunda puanların basıklık ve çarpıklık değerlerinin istenen aralıkta olduğu belirlenmiş ve çalışmada parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda ölçekler arasındaki ilişki analizi

Pearson Korelasyon Testi ile karşılaştırma analizleri ise t testi ve ANOVA testi ile yapılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR

Araştırmada yapılan uygulamanın SPSS analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular şu şekildedir:

Çizelge 5. 1. Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyon Ölçek Puanlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

	n	Min	Maks	Ort.	ss
Evlilik Uyumu	83	10,00	37,00	21,34	5,20
Çekingen	83	-1,37	2,03	0,34	0,69
Bağımlı	83	-1,51	1,26	-0,45	0,75
Pasif agresif	83	-1,36	2,16	0,36	0,76
Obsesif kompulsif	83	-1,19	1,73	0,26	0,74
Antisosyal	83	-0,99	5,99	0,94	1,28
Narsistik	83	-0,81	4,87	1,09	1,19
Aşırı duygusal	83	-1,06	1,73	-0,12	0,75
Şizoid	83	-14,59	9,41	-3,32	5,54
Paranoyak	83	-1,12	2,73	0,42	0,87
Borderline	83	-1,33	1,97	-0,08	0,73
Depresyon	83	0,00	25,00	7,23	5,64

Araştırmaya katılanların evlilik uyum puanları ortalaması 21,34 olarak hesaplanmıştır. Kişilik inanç ölçeğinin çekingen alt boyutu puanları ortalaması 0,34, bağımlı alt boyutu -0,45, pasif agresif alt boyutu 0,36, obsesif kompulsif alt boyutu 0,26, antisosyal alt boyutu 0,94, narsistik alt boyutu 1,09, aşırı duygusal alt boyutu -0,12, şizoid alt boyutu -3,32, paranoyak alt boyutu 0,42 ve borderline alt boyutu -0,08 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların depresyon puanları ortalaması 7,23 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 5. 2 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyon Arasındaki İlişki

		Evlilik Uyumu	Depresyon
Evlilik Uyumu	r	1	,291**
	p		0,008
	n	83	83
Çekingen	r	0,057	,233*
	p	0,607	0,034
	n	83	83
Bağımlı	r	,256**	,344**
	p	0,008	0,001
	n	83	83
Pasif agresif	r	-0,012	0,166
	p	0,914	0,135
	n	83	83
Obsesif kompulsif	r	0,142	0,206
	p	0,202	0,062
	n	83	83
Antisosyal	r	0,049	0,210
	p	0,658	0,057
	n	83	83
Narsistik	r	0,121	0,108
	p	0,276	0,332
	n	83	83
Aşırı duygusal	r	0,137	,281**
	p	0,216	0,010
	n	83	83
Şizoid	r	-0,064	0,157
	p	0,565	0,157
	n	83	83
Paranoyak	r	-0,009	0,177
	p	0,937	0,110
	n	83	83
Borderline	r	-0,092	,288**
	p	0,408	0,008
	n	83	83
Depresyon	r	,291**	1
	p	0,008	
	n	83	83

*p<0,05 **p<0,01

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan korelasyon testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu ile kişilik inançları arasında bağımlı kişilik inancı haricinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bağımlı kişilik inancı ve evlilik uyumu arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır. ($r=0,256$; $p<0,05$). Evlilik uyumu ile depresyon arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,291$; $p<0,05$).

Depresyon ile kişilik inanç ölçeğinin çekingen alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf kuvvetli ($r=0,233$; $p<0,05$), bağımlı alt boyutu arasında pozitif yönlü orta kuvvetli ($r=0,344$; $p<0,05$), aşırı duygusal alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf kuvvetli ($r=0,281$; $p<0,05$) ve borderline alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf kuvvetli ($r=0,288$; $p<0,05$) ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 5. 3 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Cinsiyete Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	t	p
Evlilik Uyumu	Kız	46	21,24	5,06	-0,191	0,849
	Erkek	37	21,46	5,43		
Çekingen	Kız	46	0,33	0,71	-0,167	0,868
	Erkek	37	0,36	0,68		
Bağımlı	Kız	46	-0,47	0,70	-0,310	0,757
	Erkek	37	-0,42	0,82		
Pasif agresif	Kız	46	0,28	0,83	-1,116	0,268
	Erkek	37	0,46	0,67		
Obsesif kompulsif	Kız	46	0,17	0,78	-1,300	0,197
	Erkek	37	0,38	0,67		
Antisosyal	Kız	46	0,59	1,23	-2,959	0,004*
	Erkek	37	1,39	1,21		
Narsistik	Kız	46	0,93	1,16	-1,376	0,173
	Erkek	37	1,29	1,21		
Aşırı duygusal	Kız	46	-0,22	0,77	-1,437	0,155
	Erkek	37	0,01	0,70		
Şizoid	Kız	46	-3,96	5,57	-1,165	0,247
	Erkek	37	-2,54	5,48		
Paranoyak	Kız	46	0,13	0,85	-3,539	0,001*
	Erkek	37	0,77	0,77		
Borderline	Kız	46	-0,14	0,71	-0,861	0,392
	Erkek	37	0,00	0,76		
Depresyon	Kız	46	7,65	6,09	0,761	0,449
	Erkek	37	6,70	5,05		

* $p<0,05$

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun cinsiyete göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu ve depresyon cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Kişilik inanç ölçeğinin antisosyal alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin antisosyal alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kişilik inanç ölçeğinin paranoyak alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin paranoyak alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 5. 4 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Yaşa Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	F	p
Evlilik Uyumu	21-30	19	18,63	4,19	3,789	0,027*
	31-40	45	21,87	5,16		
	41 ve üstü	19	22,79	5,46		
Çekingen	21-30	19	0,18	0,73	0,970	0,383
	31-40	45	0,44	0,68		
	41 ve üstü	19	0,28	0,66		
Bağımlı	21-30	19	-0,51	0,68	1,121	0,331
	31-40	45	-0,34	0,79		
	41 ve üstü	19	-0,64	0,70		
Pasif agresif	21-30	19	0,34	0,79	0,013	0,987
	31-40	45	0,37	0,81		
	41 ve üstü	19	0,35	0,65		
Obsesif kompulsif	21-30	19	0,05	0,59	1,458	0,239
	31-40	45	0,38	0,76		
	41 ve üstü	19	0,19	0,79		
Antisosyal	21-30	19	0,85	1,47	0,083	0,921
	31-40	45	0,99	1,34		
	41 ve üstü	19	0,93	0,94		
Narsistik	21-30	19	0,78	1,02	1,234	0,297
	31-40	45	1,27	1,31		
	41 ve üstü	19	0,97	1,01		
Aşırı duygusal	21-30	19	-0,21	0,71	0,578	0,564
	31-40	45	-0,04	0,83		
	41 ve üstü	19	-0,21	0,56		
Şizoid	21-30	19	-4,06	5,58	0,215	0,807
	31-40	45	-3,12	5,56		
	41 ve üstü	19	-3,06	5,71		
Paranoyak	21-30	19	0,26	1,05	0,607	0,548
	31-40	45	0,41	0,91		
	41 ve üstü	19	0,58	0,57		
Borderline	21-30	19	0,01	0,82	0,362	0,698
	31-40	45	-0,07	0,76		
	41 ve üstü	19	-0,19	0,59		
Depresyon	21-30	19	8,00	6,41	0,255	0,775
	31-40	45	6,89	5,71		
	41 ve üstü	19	7,26	4,79		

*p<0,05

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun yaşa göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,05). Ortalama puanlar incelendiğinde 21-30 yaş grubundakilerin evlilik uyumlarının en düşük, 41 ve daha büyük yaştakilerin evlilik uyumlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonucuna göre kişilik inanç ölçeği alt boyutları ve depresyon, yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Çizelge 5. 5 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	F	p
Evlilik Uyumu	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	22,23	6,36	1,266	0,287
	Üniversite	43	20,47	4,93		
	Yüksek lisans / Doktora	14	22,36	2,98		
Çekingen	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	0,23	0,68	1,644	0,200
	Üniversite	43	0,47	0,74		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,16	0,50		
Bağımlı	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	-0,58	0,81	0,697	0,501
	Üniversite	43	-0,42	0,70		
	Yüksek lisans / Doktora	14	-0,30	0,78		
Pasif agresif	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	0,10	0,73	2,257	0,111
	Üniversite	43	0,47	0,85		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,49	0,36		
Obsesif kompulsif	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	0,04	0,85	2,561	0,084
	Üniversite	43	0,43	0,71		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,16	0,44		
Antisosyal	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	0,63	1,06	1,166	0,317
	Üniversite	43	1,11	1,49		
	Yüksek lisans / Doktora	14	1,02	0,84		
Narsistik	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	0,75	1,07	2,423	0,095
	Üniversite	43	1,36	1,31		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,88	0,79		
Aşırı duygusal	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	-0,52	0,53	6,604	0,002*
	Üniversite	43	0,03	0,78		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,18	0,73		
Şizoid	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	-4,09	6,41	1,225	0,299
	Üniversite	43	-2,43	5,43		
	Yüksek lisans / Doktora	14	-4,66	3,71		
Paranoyak	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	0,19	0,84	1,555	0,217
	Üniversite	43	0,57	0,90		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,38	0,81		
Borderline	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	-0,29	0,60	1,850	0,164
	Üniversite	43	-0,01	0,72		
	Yüksek lisans / Doktora	14	0,12	0,92		
Depresyon	İlkokul-Ortaokul-Lise	26	6,65	5,13	2,704	0,073
	Üniversite	43	6,56	5,45		
	Yüksek lisans / Doktora	14	10,36	6,40		

*p<0,05

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun eğitim düzeyine göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu ve depresyon, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Kişilik inanç ölçeğinin aşırı duygusal alt boyutu, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalama puanlar incelendiğinde ilkokul-ortaokul-lise mezunlarının aşırı duygusal puanlarının en düşük, yüksek lisans-doktora mezunlarının puanlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 5. 6 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Ekonomik Duruma Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	t	p
Evlilik Uyumu	İyi	51	21,73	5,34	0,857	0,394
	Orta	32	20,72	4,98		
Çekingen	İyi	51	0,27	0,65	-1,249	0,215
	Orta	32	0,46	0,74		
Bağımlı	İyi	51	-0,56	0,69	-1,752	0,084
	Orta	32	-0,27	0,81		
Pasif agresif	İyi	51	0,39	0,69	0,434	0,665
	Orta	32	0,31	0,88		
Obsesif kompulsif	İyi	51	0,33	0,78	1,095	0,277
	Orta	32	0,15	0,66		
Antisosyal	İyi	51	0,84	1,13	-0,943	0,349
	Orta	32	1,11	1,49		
Narsistik	İyi	51	0,99	1,08	-0,999	0,321
	Orta	32	1,25	1,35		
Aşırı duygusal	İyi	51	-0,21	0,70	-1,356	0,179
	Orta	32	0,02	0,81		
Şizoid	İyi	51	-3,43	5,47	-0,223	0,824
	Orta	32	-3,15	5,74		
Paranoyak	İyi	51	0,30	0,80	-1,486	0,141
	Orta	32	0,60	0,96		
Borderline	İyi	51	-0,16	0,57	-1,404	0,164
	Orta	32	0,07	0,93		
Depresyon	İyi	51	7,04	5,92	-0,385	0,701
	Orta	32	7,53	5,24		

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun ekonomik duruma göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, ekonomik duruma göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 5. 7 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Evlilik Süresine Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	F	p
Evlilik Uyumu	0-5	27	19,52	5,09	2,558	0,084
	6-10	30	22,10	4,94		
	11 ve üstü	26	22,35	5,31		
Çekingen	0-5	27	0,19	0,88	1,148	0,323
	6-10	30	0,46	0,54		
	11 ve üstü	26	0,37	0,61		
Bağımlı	0-5	27	-0,47	0,70	0,015	0,986
	6-10	30	-0,44	0,78		
	11 ve üstü	26	-0,43	0,78		
Pasif agresif	0-5	27	0,30	0,86	0,130	0,879
	6-10	30	0,40	0,63		
	11 ve üstü	26	0,37	0,81		
Obsesif kompulsif	0-5	27	0,20	0,70	0,212	0,809
	6-10	30	0,27	0,69		
	11 ve üstü	26	0,33	0,84		
Antisosyal	0-5	27	1,24	1,62	1,231	0,297
	6-10	30	0,72	0,92		
	11 ve üstü	26	0,90	1,22		
Narsistik	0-5	27	1,01	1,40	0,179	0,837
	6-10	30	1,06	1,10		
	11 ve üstü	26	1,20	1,08		
Aşırı duygusal	0-5	27	-0,11	0,78	0,228	0,797
	6-10	30	-0,06	0,78		
	11 ve üstü	26	-0,20	0,70		
Şizoid	0-5	27	-3,63	5,87	0,215	0,807
	6-10	30	-2,79	5,72		
	11 ve üstü	26	-3,63	5,14		
Paranoyak	0-5	27	0,41	1,03	0,053	0,948
	6-10	30	0,38	0,82		
	11 ve üstü	26	0,46	0,77		
Borderline	0-5	27	-0,05	0,82	0,378	0,686
	6-10	30	-0,01	0,77		
	11 ve üstü	26	-0,18	0,59		
Depresyon	0-5	27	6,59	6,26	0,292	0,748
	6-10	30	7,33	5,35		
	11 ve üstü	26	7,77	5,43		

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun evlilik süresine göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları tabloda verilmiştir. Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 5. 8 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Çocuk Sayısına Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	F	p
Evlilik Uyumu	Yok	16	19,13	4,32	1,663	0,182
	1	17	20,82	5,47		
	2	31	21,87	4,06		
	3 ve üstü	19	22,79	6,80		
Çekingen	Yok	16	0,28	0,90	0,205	0,893
	1	17	0,26	0,78		
	2	31	0,38	0,54		
	3 ve üstü	19	0,41	0,67		
Bağımlı	Yok	16	-0,39	0,68	0,149	0,930
	1	17	-0,54	0,64		
	2	31	-0,45	0,76		
	3 ve üstü	19	-0,40	0,91		
Pasif agresif	Yok	16	0,50	0,72	0,223	0,880
	1	17	0,36	0,81		
	2	31	0,31	0,76		
	3 ve üstü	19	0,32	0,81		
Obsesif kompulsif	Yok	16	0,30	0,59	0,279	0,840
	1	17	0,20	0,66		
	2	31	0,34	0,76		
	3 ve üstü	19	0,16	0,89		
Antisosyal	Yok	16	1,53	1,17	1,438	0,238
	1	17	0,91	1,69		
	2	31	0,77	1,09		
	3 ve üstü	19	0,77	1,19		
Narsistik	Yok	16	1,11	1,10	0,047	0,986
	1	17	1,17	1,43		
	2	31	1,08	1,12		
	3 ve üstü	19	1,02	1,22		
Aşırı duygusal	Yok	16	0,03	0,68	0,300	0,825
	1	17	-0,16	0,78		
	2	31	-0,11	0,73		
	3 ve üstü	19	-0,21	0,84		
Şizoid	Yok	16	-1,72	4,94	0,814	0,490
	1	17	-4,47	6,53		
	2	31	-3,82	4,53		
	3 ve üstü	19	-2,85	6,59		
Paranoyak	Yok	16	0,65	1,02	0,528	0,664
	1	17	0,36	0,90		
	2	31	0,31	0,80		
	3 ve üstü	19	0,44	0,88		
Borderline	Yok	16	0,22	0,85	1,573	0,202
	1	17	-0,32	0,63		
	2	31	-0,11	0,67		
	3 ve üstü	19	-0,04	0,78		
Depresyon	Yok	16	8,19	7,02	1,358	0,262
	1	17	4,88	3,72		
	2	31	7,42	5,83		
	3 ve üstü	19	8,21	5,26		

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun ocuk sayısına göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, ocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 5. 9 Evlilik Uyumu, Kişilik İnancı ve Depresyonun Ailedeki Çocuk Sırasına Göre Farklılık Gösterme Durumu

		n	Ort.	ss	F	p
Evlilik Uyumu	1	28	21,46	4,86	2,444	0,070
	2	23	23,39	5,70		
	3	16	20,31	5,10		
	4 ve üstü	16	19,19	4,35		
Çekingen	1	28	0,33	0,63	0,537	0,658
	2	23	0,43	0,63		
	3	16	0,17	0,70		
	4 ve üstü	16	0,43	0,89		
Bağımlı	1	28	-0,46	0,73	0,232	0,874
	2	23	-0,34	0,78		
	3	16	-0,53	0,71		
	4 ve üstü	16	-0,49	0,81		
Pasif agresif	1	28	0,35	0,77	0,653	0,584
	2	23	0,50	0,74		
	3	16	0,37	0,91		
	4 ve üstü	16	0,15	0,63		
Obsesif kompulsif	1	28	0,19	0,65	0,946	0,422
	2	23	0,48	0,84		
	3	16	0,12	0,78		
	4 ve üstü	16	0,23	0,69		
Antisosyal	1	28	0,98	1,42	0,716	0,545
	2	23	1,20	1,14		
	3	16	0,61	1,41		
	4 ve üstü	16	0,84	1,09		
Narsistik	1	28	1,00	1,23	0,100	0,960
	2	23	1,16	1,20		
	3	16	1,07	1,13		
	4 ve üstü	16	1,16	1,26		
Aşırı duygusal	1	28	-0,11	0,73	2,285	0,085
	2	23	0,18	0,82		
	3	16	-0,29	0,71		
	4 ve üstü	16	-0,38	0,61		
Şizoid	1	28	-4,80	4,79	1,373	0,257
	2	23	-3,37	5,86		
	3	16	-2,47	5,54		
	4 ve üstü	16	-1,53	6,10		
Paranoyak	1	28	0,26	0,93	0,525	0,667
	2	23	0,47	0,86		
	3	16	0,44	0,80		
	4 ve üstü	16	0,59	0,89		
Borderline	1	28	-0,15	0,83	0,943	0,424
	2	23	-0,03	0,72		
	3	16	-0,25	0,61		
	4 ve üstü	16	0,15	0,67		
Depresyon	1	28	7,46	6,21	0,486	0,693
	2	23	8,17	5,67		
	3	16	6,38	6,02		
	4 ve üstü	16	6,31	4,21		

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun ailedeki çocuklar arasındaki sıraya göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, ailedeki çocuklar arasındaki sıraya göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 5. 10 Eşinizle nasıl evlendiniz?

		n	Ort.	ss	t	p
Evlilik Uyumu	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	20,62	4,44	-1,620	0,118
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	23,25	6,77		
Çekingen	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	0,39	0,73	1,039	0,302
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	0,20	0,55		
Bağımlı	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	-0,40	0,76	1,101	0,274
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	-0,61	0,65		
Pasif agresif	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	0,40	0,71	0,874	0,385
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	0,23	0,83		
Obsesif kompulsif	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	0,34	0,75	1,351	0,181
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	0,08	0,72		
Antisosyal	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	1,10	1,28	2,240	0,028*
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	0,37	1,14		
Narsistik	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	1,18	1,26	2,077	0,043*
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	0,66	0,84		
Aşırı duygusal	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	-0,07	0,77	1,040	0,301
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	-0,27	0,63		
Şizoid	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	-3,54	5,26	-0,585	0,560
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	-2,69	6,47		
Paranoyak	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	0,42	0,85	0,423	0,673
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	0,32	0,98		
Borderline	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	-0,04	0,75	0,657	0,513
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	-0,16	0,64		
Depresyon	Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık	58	7,24	5,95	0,028	0,978
	Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar	20	7,20	5,09		

*p<0,05

Kişilik inanç ölçeğinin Antisosyal alt boyutu, eş ile evlenme şekline göre anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,05). Ortalama puanlar incelendiğinde eşi ile anlaşarak ve ailelerinin onayını alarak evlenen kişilerin puanları daha yüksektir.

Kişilik inanç ölçeğinin Narsistik alt boyutu, eş ile evlenme şekline göre anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,05). Ortalama puanlar incelendiğinde eşi ile anlaşarak ve ailelerinin onayını alarak evlenen kişilerin puanları daha yüksektir.

ALTINCI BÖLÜM

6.TARTIŞMA

Çalışmamızda evlilik uyumu ile depresyon arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların evlilik uyumu arttıkça depresyon düzeyleri de artmaktadır. Ancak evlilik uyumu ile depresyon arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki tespit etmemizle birlikte, evlilik uyumu ile depresyon arasında negatif yönde ilişki belirleyen çalışmalar da mevcuttur (Düzgün, 2009). İncelenen literatürler dikkate alındığında, evlilik uyumu ve depresyon arasındaki negatif ilişkiyi gösteren pek çok çalışma olduğu görülmektedir ve depresyonun evlilik uyumunu değerlendirmede önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir. (Burns, 1994; Düzgün, 2009; Heene, 2005; Tutarel, 1996). Fakat pozitif ilişki göz önüne alındığında depresyon ve evlilik arasındaki pozitif ilişkiyi güçlendirecek birçok neden olabilmektedir.

Depresyon ile kişilik inanç ölçeğinin çekingen alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Kişilik inanç alt boyutu çekingenlik arttıkça depresif eğilim artmakta, çekingenlik azaldıkça depresyonun düzeyi azalmaktadır. Depresyon ile bağımlı alt boyutu arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki saptanmıştır. Bağımlı kişilik inanç düzeyi yükseldikçe depresyon da yükselmektedir. Düzey azaldıkça depresif eğilim de azalmaktadır.

Depresyon ile aşırı duygusal alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf kuvvetli bir ilişki saptanmıştır. Aşırı duygusal kişilik düzeyi yükseldikçe depresyon da yükselmektedir. Düzey azaldıkça depresif eğilim de azalmaktadır.

Elde ettiğimiz verilere göre evlilik uyumu ile kişilik inançları arasında bağımlı kişilik inancı haricinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bağımlı kişilik inancı ve evlilik uyumu arasında zayıf ta olsa pozitif yönlü bir ilişki

bulunmaktadır. Evlilik uyumu ile depresyon arasında ise pozitif yönlü zayıf bir ilişki mevcuttur. Depresyon ile kişilik inanç ölçeğinin çekingen alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf, bağımlı alt boyutu arasında pozitif yönlü orta, aşırı duygusal alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf ve borderline alt boyutu arasında ise pozitif yönlü zayıf ilişki bulunmaktadır.

Bağımlı kişilik inancı ve evlilik uyumu arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Yani katılımcıların bağımlı kişilik düzeyleri arttıkça evlilik uyum düzeyleri artmakta; evlilik uyumları azaldıkça bağımlı kişilik inançları azalmaktadır.

Depresyon ile borderline alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf kuvvetli ilişki bulunmaktadır. Borderline kişilik düzeyi yükseldikçe depresyon da yükselmektedir. Düzey azaldıkça depresif eğilim de azalmaktadır.

Yaptığımız analizlerin sonucuna göre evlilik uyumu ve depresyon, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılık gösterdiği çalışmalar da vardır. Depresyonun da erkeklere oranla kadınlarda daha sık görüldüğü çalışmalar vardır (Öztunç, 2015). Kişilik inanç ölçeğinin antisosyal alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin antisosyal alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kişilik inanç ölçeğinin paranoyak alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin paranoyak alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre aralarında anlamlı fark bulunan kişilik bozuklukları; histrionik kişilik bozukluğu, bağımlı kişilik bozukluğu ve obsesif kompulsif bozukluğu için de söz konusu farklılığın kadınlar lehine anlamlı olduğu görülmektedir. Paranoid, şizoid, antisosyal, narsisistik ve pasif agresif kişilik bozuklukları ise cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermemektedir. Cinsiyet faktörünün kişilik özelliklerini yordamada etkili bir faktör olduğu görülmüştür. Ortalamalara bakıldığında da histrionik, çekingen, bağımlı ve obsesif-kompulsif kişilik bozuklukları puanları açısından kadınların ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca kadınların bu dört kişilik özelliği puan ortalamalarının daha yüksek olması, kadınlarda histrionik, çekingen, bağımlı ve obsesif-kompulsif kişilik

bozukluğu görölme olasılığının erkeklerden daha fazla olduğu anlamına gelmektedir (Öztunç, 2015).

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun cinsiyete göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında ise; evlilik uyumu ve depresyonun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Diğer taraftan kişilik inanç ölçeğinin antisosyal alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin antisosyal alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine analiz çıktıları incelendiğinde kişilik inanç ölçeğinin paranoyak alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermemektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin antisosyal alt boyutta olduğu gibi paranoyak alt boyutu puanlarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada uygulanan demografik formda yaşlar 21-30, 31-40 ve 41 üstü olarak belirtilmiştir. Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde 21-30 yaş grubundakilerin evlilik uyumlarının en düşük, 41 ve daha büyük yaştakilerin evlilik uyumlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre kişilik inanç ölçeği alt boyutları ve depresyon, yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak Whisman ve Uebelacker tarafından orta yaş ve üzerindeki çiftlerde yapılan çalışmada depresyon düzeylerinin evlilik ilişkisindeki uyumsuzluğu yordadığı, depresyon ve evlilik uyumu arasında iki yönlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir (Whisman ve Uebelacker, 2009).

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun yaşa göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi çıktılarına bakıldığında evlilik uyumu yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte ortalama puanlar incelendiğinde 21-30 yaş grubundakilerin evlilik uyumlarının en düşük, 41 ve daha büyük yaştakilerin evlilik uyumlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçları kişilik inanç ölçeği alt boyutları ve depresyonun yaşa göre anlamlı bir farka neden olmadığı belirlenmiştir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu ve depresyon, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Kişilik inanç ölçeğinin aşırı duygusal alt boyutu, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar

incelendiğinde ilkökul-ortaokul-lise mezunlarının aşırı duygusal puanlarının en düşük, yüksek lisans-doktora mezunlarının puanlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir.

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun eğitim düzeyine göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçlarına bakıldığında tabloda; evlilik uyumu ve depresyonun eğitim düzeyine göre anlamlı bir farka neden olmadığı, kişilik inanç ölçeğinin aşırı duygusal alt boyutunun ise eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığa neden olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan ortalama puanlar incelendiğinde ilkökul-ortaokul-lise mezunlarının aşırı duygusal puanlarının en düşük, yüksek lisans-doktora mezunlarının puanlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu da eğitim düzeyi arttıkça aşırı duygusal eğilimlerin arttığını göstermektedir.

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun ekonomik duruma göre farklılık gösterme durumunun tespiti amacıyla yapılan t testi verileri değerlendirildiğinde; evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, ekonomik duruma göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ekonomik durumun evlilik uyumuna katkısının belirleyici bir katkı olmadığı sonucuna varılabilir.

Analiz sonucuna göre evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun evlilik süresine göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi, evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyonun evlilik süresine göre anlamlı farklılığa neden olmadığı sonucunu vermiştir.

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun çocuk sayısına göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testine göre evlilik uyumu, kişilik inançları ve depresyon, çocuk sayısına göre anlamlı sayılacak bir farklılığın bilgisini vermemiştir. Buradan yola çıkarak çocuk sayısının evlilik uyumuna herhangi etkin bir katkısı olmadığı sonucuna varılabilir. Çalışmamızda elde edilen veriler değerlendirildiğinde evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun ailedeki çocuklar arasındaki sıraya göre anlamlı olabilecek bir farklılığı göstermemektedir.

Kişilik inanç ölçeğinin antisosyal alt boyutu, eş ile evlenme şekline göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde eşi ile anlaşarak ve

ailelerinin onayını alarak evlenen kişilerin puanları daha yüksektir. Diğer taraftan kişilik inanç ölçeğinin narsistik alt boyutu ise bu analizde anlamlı farklılık göstermektedir ve ortalama puanlar da antisosyal alt boyuttaki gibi daha yüksektir.

Literatür çalışmalarına bakıldığında yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, iş, eğitim düzeyi, evlilik süresi ve şekli gibi sosyodemografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkili olmadığını gösteren çalışmalar da vardır (Erdoğan, 2007; Jose, 2007; K. Ş. Tutarel, Çabukça, F., 2002). Ancak literatürde tersi yönde bulgular da mevcuttur. Demiray (Demiray, 2006) eşin yaşı ve evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında, Şener ve Terzioğlu'nun (Şener, 2002) ise öğrenim düzeyi, ailenin aylık geliri, 35 yaş ve sonrasında evlenme, sahip olunan çocuk sayısı, eşler arasındaki yaş farkı ve evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler tespit ettiği çalışmalar da mevcuttur.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda elde ettiğimiz analiz sonuçlarına göre evlilik uyumu ile kişilik inançları arasında bağımlı kişilik inancı ve evlilik uyumu arasında zayıf ama pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Evlilik uyumu ile depresyon arasında ise yine pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin varlığı görülmüştür. Depresyon ile kişilik inanç ölçeğinin çekingen alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf, bağımlı alt boyutu arasında pozitif yönlü orta, aşırı duygusal alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf ve borderline alt boyutu arasında ise pozitif yönlü zayıf ilişkinin varlığı gözlemlenmiştir.

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun eğitim düzeyine göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan test sonuçlarına bakıldığında tabloda; evlilik uyumu ve depresyonun eğitim düzeyine göre anlamlı bir farka neden olmadığı, kişilik inanç ölçeğinin aşırı duygusal alt boyutunun ise eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığa neden olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan ortalama puanlar incelendiğinde ilkokul-ortaokul-lise mezunlarının aşırı duygusal puanlarının en düşük, yüksek lisans-doktora mezunlarının puanlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu da eğitim düzeyi arttıkça aşırı duygusal eğilimlerin arttığını göstermektedir.

Kişilik inanç ölçeğinin antisosyal ve narsistik alt boyutlarının eş ile evlenme şekline göre anlamlı farklılık göstermekte, ortalama puanlar incelendiğinde eşi ile anlaşarak ve ailelerinin onayını alarak evlenen kişilerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüş ve evlenme şeklinin evlilik uyumuna pozitif katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan t testi sonuçlarına göre evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun, cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak kişilik inanç ölçeğinin antisosyal ve paranoyak alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyonun yaşa göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları

değerlendirildiğinde 21-30 yaş grubundakilerin evlilik uyumlarının en düşük, 41 ve daha büyük yaştakilerin evlilik uyumlarının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan kişilik inanç ölçeği alt boyutları ve depresyonun yaşa göre anlamlı bir farka neden olmadığı belirlenmiştir. Buradan evlilik uyumunun yaşa bağlı olarak arttığı ancak depresyona bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Evlilik uyumu, kişilik inancı ve depresyon t testi verilerine göre ekonomik duruma göre, ANOVA test verilerine göre de evlilik süresine, çocuk sayısına ve ailedeki çocuklar arasındaki sraya göre farklılık göstermemektedir. Ekonomik durumun, evlilik süresinin ve çocuk sayısının evlilik uyumuna belirleyici bir katkısı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ülkemizde bu konu ile ilgili çalışmaların az olması, bu alanda yapılacak yeni çalışmaların elzem olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın, bu alanda yapılacak yeni çalışmalar için bir örnek teşkil edeceği inancındayız. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak benzer araştırmalar ve uygulamalar için aşağıda bazı öneriler sunulmuştur.

1. Depresyon belirtileri ve evlilik uyumu arasındaki pozitif ilişkiyi irdeleyen yeni çalışmalar yapılmalıdır.
2. Çalışmanın demografik özellikleri incelendiğinde, yapılacak araştırmaların daha geniş popülasyonda farklı örneklerde yapılması gereği görülmektedir.
3. Çalışmaya katılanlar öğrenci velileri olduğu göz önünde bulundurulduğunda en az bir çocuk sahibi olan ebeveynler oldukları görülmektedir. Bu nedenle araştırma evli ancak çocuk sahibi olmayan bireyleri de içerecek şekilde genişletildiğinde daha homojen sonuçlar elde edileceği düşünülmektedir.
4. Çalışmanın değişkenleri incelendiğinde, ileride yapılacak araştırmalarda çiftlerin çalışmaya birlikte katılmaları sonuçların gerçeğe çok daha yakın olabileceğini düşündürmektedir. Bu şekilde araştırmanın ilgili değişkenlerinde çiftlerin algıları arasındaki tutarlık incelenebilecektir.
5. Çalışmanın örnekleme toplumun farklı meslek gruplarından seçimiyle evlilik uyumuna kişilik inançları ve depresif belirtilerin etkileri yanında meslek türünün katkı ya da negatif etkileri belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Aiken, A., & Wimmers, E. L. (1993). "Type inclusion constraints and type inference." Paper presented at the Proceedings of the conference on Functional programming languages and computer architecture, Copenhagen, Denmark.
- Akboy, R. (1997). Eğitim Psikolojisi. İzmir: Mikro Yayınları.
- Akiskal, R., Yerevanian, B. I. (1983). "The relationship of personality to affective disorders: A critical review." Archives of General Psychiatry, 40(7), 801-810. doi:10.1001/archpsyc.1983.01790060099013
- Allport, G. W. (1937). "Personality: a psychological interpretation." Oxford, England: Holt.
- Allport, G. W., & Odbert, H. S. (1936). "Trait-names: A psycho-lexical study." Psychological Monographs, 47(1), i-171. doi:10.1037/h0093360
- Barelds, D. P. H. (2005). "Self and partner personality in intimate relationships." 19(6), 501-518. doi:doi:10.1002/per.549
- Batur, S., Demir, H.K. (2009). "Depresyonun Tedavisi: Bilişsel Davranışçı Yaklaşım." Ankara: . Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Beck, A. T., Rush, A., Shaw, B., Emery, G. (1979). "Cognitive Therapy of Depression". New York: Guilford press.
- Beck, A. T., Steer, R. A., & Carbin, M. G. (1988). "Psychometric properties of the Beck Depression Inventory: Twenty-five years of evaluation." Clinical Psychology Review, 8(1), 77-100.
- Beck, A. T., Ward, C.H., Mendelson, M., Mock, J., Erbaugh, J. . (1961). "An inventory for measuring depression." Archives of General Psychiatry, 4, 53-63.
- Blatt, S., Zuroff DC (1992). "Interpersonal relatedness and selfdefinition: two prototypes for depression." Clin Psychol Rev., 12, 527-562.
- Botwin, M. D. B., David M. Shackelford, Todd K. (1997). "Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction." Journal of Personality, 65(1), 107-136. doi:10.1111/j.1467-6494.1997.tb00531.x

- Bouchard, G. L., Yvan Sabourin, Stéphane. (1999). "Personality and marital adjustment: Utility of the five-factor model of personality." *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 651-660. doi:10.2307/353567
- Burger, J. M. (2006). "Kişilik": Kaknüs Yayınları.
- Burns, D. D., Sayers, S.L., & Moras, K. . (1994). "Intimate relationships and depression: Is there a causal connection?" *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(5), 1033-1043.
- Buss, D. M. (1991). "Evolutionary Personality" *Psychology*. 42(1), 459-491. doi:10.1146/annurev.ps.42.020191.002331
- Buss, D. M., & Craik, K. H. (1985). "Why not measure that trait? Alternative criteria for identifying important dispositions." *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(4), 934-946. doi:10.1037/0022-3514.48.4.934
- Cattell, R. B. (1973). "Personality and Mood by Questionnaire." San Francisco: Jossey-Bass.
- Chen, Z., Tanaka, N., Uji, M., Hiramura, H., Shikai, N., Fujihara, S., & Kitamura, T. (2007). "The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples." *Social Behavior and Personality*, 35, 561-572.
- Costa, P. T., McCrae, R. R. (1980). "Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people". *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(4), 668-678. doi:10.1037/0022-3514.38.4.668
- Costa, P. T. M., R. R. (2005). "Personality in adulthood a five-factor theory perspective (Second ed.)". New York, London: The Guilford Press.
- Cüceloğlu, D. (1993). "İnsan ve davranışı: Psikolojinin temel kavramları". İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2004). "Yeniden insan insana". İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelik, M. (2006). "Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması (Yayınlanmamış doktora tezi) (Doktora)", Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çivitçi, N., Arıcıoğlu Ahu (2012). "Beş Faktör Kuramına Dayalı Kişilik Özellikleri (Helping Styles and Personality Traits Based on The Five-Factor Theory of Counselor Candidates)". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 78 - 96.
- DeCarlo, L. T. (1997). "On the meaning and use of kurtosis". *Psychological Methods*, 2(3), 292-307. doi:10.1037/1082-989X.2.3.292
- Demiray, Ö. (2006). "Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi." (Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış)), Dicle Üniversitesi

- Dinç, L., Gastmans, Chris. (2013). "Trust in nurse-patient relationships":A literature review. 20(5), 501-516. doi:10.1177/0969733012468463
- Donald A. Hay, D. M. (1991). "Industrial economics and organization : theory and evidence (2 ed.)". Oxford, England ; New York: Oxford University Press.
- Düzgün, G. (2009). "Evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi". Ankara Üniversitesi.
- Erdoğan, S. (2007). "Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" (Uzmanlık Tezi), Gazi Üniversitesi
- Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1975). "Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (Junior and Adult)". Kent, UK: Hodder & Stoughton.
- Fitzpatrick, P. (2001). "Modernism and the Grounds of Law": Cambridge University Press.
- Geist, R. L. G., David G. (1996). "Correlates of expressed and felt emotion during marital conflict: Satisfaction, personality, process, and outcome". *Personality and Individual Differences*, 21(1), 49-60. doi:10.1016/0191-8869(96)00049-9
- Gladding, S. T. İ. K., İ. Yıldırım) (2012). "Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları". Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Goldberg, L. R. (1992). "The development of markers for the Big-Five factor structure". *Psychological Assessment*, 4(1), 26-42. doi:10.1037/1040-3590.4.1.26
- Gove, W. R., Carolyn Briggs Style, Michael Hughes. (1990). The Effect of Marriage on the Well-Being of Adults: A Theoretical Analysis. *Journal of Family Issues*, 11(1), 4-35. doi:10.1177/019251390011001002
- Groeneveld, R. A. M., Glen. (1984). "Measuring Skewness and Kurtosis". *Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)*, 33(4), 391-399. doi:10.2307/2987742
- Günel, Ö. D. (2010). "İşletmelerde Yıldırma Olgusu ve Yıldırma Mağdurlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 37-65.
- Güney, S. (2015). "Davranış Bilimleri (9 ed.)". Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güngör, H. C. (2007). "Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme", Yayınlanmamış PhD Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Heene, E., Buysse, A., & Van Oost, P. . (2005). "Indirect pathways between depressive symptoms and marital distress: The role of conflict, communication, attributions, and attachment style". *Family Process*, 44(4), 413-440.
- Hisli, N. (1988). "Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliliği üzerine bir çalışma". *Psikoloji Dergisi*, 6(22), 118-126.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 3-13.
- Hjelle, L. A., & Ziegler, D. J. (1992). *Personality theories: Basic assumptions, research, and applications*, 3rd ed. New York, NY, England: McGraw-Hill Book Company.
- Holt-Lunstad, J. B., Wendy Jones, Brandon Q. (2008). Is There Something Unique about Marriage? The Relative Impact of Marital Status, Relationship Quality, and Network Social Support on Ambulatory Blood Pressure and Mental Health. *Annals of Behavioral Medicine*, 35(2), 239-244. doi:10.1007/s12160-008-9018-y
- Hopkins, K. D. W., Douglas L. (1990). Tests for Normality and Measures of Skewness and Kurtosis: Their Place in Research Reporting. 50(4), 717-729. doi:10.1177/0013164490504001
- Hunt, R. A. (1978). The effect of item weighting on the Locke-Wallace Marital Adjustment Scale. *Journal of Marriage and the Family*, 40(2), 249-256. doi:10.2307/350756
- İnanç, B. Y., Eşef E. Yerlikaya. (2010). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pagem Akademi Yayınları.
- Inhelder, B. P., Jean. (1958). *The growth of logical thinking from childhood to adolescence : an essay on the construction of formal operational structures*.
- Jabalamelian, S. A. (2011). The Relationship Between Marital Quality and Health Related Quality of Life. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research In Business*, 3, 51-59.
- Johnson, J. A. O., Fritz. (1993). Clarification of the five-factor model with the Abridged Big Five Dimensional Circumplex. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(3), 563-576. doi:10.1037/0022-3514.65.3.563
- Jose, O., & Alfons, V. . (2007). Do demographics affect marital satisfaction? . *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33, 73-85.
- Judge, T. A. B., Joyce E. (2000). Five-factor model of personality and transformational leadership. *Journal of Applied Psychology*, 85(5), 751-765. doi:10.1037/0021-9010.85.5.751

- Kim, E. (2012). Marital Adjustment and Depressive Symptoms in Korean Americans. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(6), 370-376. doi:10.3109/01612840.2012.656822
- King, R. W. (1993). Manipulation of Grain Dormancy in Wheat. *Journal of Experimental Botany*, 44(6), 1059-1066. doi:10.1093/jxb/44.6.1059
- Köknel, Ö. (2005). *Depresyon : ruhsal çöküntü*. Istanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köroğlu, E. (2007). *Kişilik Bozuklukları*. Ankara: HYB Yayıncılık
- Kraepelin, E. (1921). *Manic-depressive insanity and paranoia* Edinburgh Livingstone
- Locke, H. J. W., Karl M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage & Family Living*, 21, 251-255. doi:10.2307/348022
- Magnavita, J. J. (2004). *Handbook of Personality Disorders Theory and Practice*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Maslow, A. H. (1971). *The farther reaches of human nature*. New York, NY, US: Arkana/Penguin Books.
- McCrae, R. R. (2009). The five-factor model of personality traits: Consensus and controversy. In *The Cambridge handbook of personality psychology*. (pp. 148-161). New York, NY, US: Cambridge University Press.
- Michael B. Sperling, W. H. B. (1994). *The structure and function of adult attachment. Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives (Vol. 3)*: Guilford Press.
- Moors, J. J. A. (1988). A Quantile Alternative for Kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)*, 37(1), 25-32. doi:10.2307/2348376
- Morgan, W. P., & Pollock, M. L. (1977). Psychologic Characterization Of The Elite Distance Runner. 301(1), 382-403. doi:10.1111/j.1749-6632.1977.tb38215.x
- Mount, M., Ilies, Remus, Johnson, Erin. (2006). Relationship of personality traits and counterproductive work behaviors: The mediating effects of job satisfaction. *Personnel Psychology*, 59(3), 591-622. doi:10.1111/j.1744-6570.2006.00048.x
- Mufson, L. D., Kristen Pollack Moreau, Donna Weissman, Myrna M. (2004). *Interpersonal psychotherapy for depressed adolescents*, 2nd ed. New York, NY, US: Guilford Press.
- Newman, M. B. R. P. N. (1991). *Development Through Life*. Brook USA: Cole Publishing Company.

- Ödemiş, S. N. (2011). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Üretkenlik Karşıtı Davranışlar Üzerine Etkileri: Bir Araştırma (Yayınlanmamış Y.L. Tezi). (Yüksek Lisans), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özer, M. K., Özer Dilara Sevimay (2004). Çocuklarda Motor Gelişim: Nobel Yayın Dağıtım
- Öztunç, H., Bilge Yıldız , Bilge Yusuf (2015). Kişilik Bozuklukları ile Gelire Cinsiyet Değişkenlerinin İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences, 8(1).
- Öztürk, O., Uluşahin Aylin (2015). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları (10 ed.). Ankara: Nobel Tıp Kitabevi.
- Piaget, J. (1951). Play, dreams, and imitation in childhood. London: W. Heinemann.
- Piaget, J. (1952). The origins of intelligence in children. New York, NY, US: W W Norton & Co.
- Piaget, J. (1954). The construction of reality in the child. New York: Basic Books.
- Robins, C., Block P, Peselow ED (1989). Relations of sociotropic and autonomous personality characteristics of specific symptoms in depressed patients. J. Abnorm Psycholgy, 98, 86-88.
- Russell, R. J. H. W., Pamela A. (1994). Personality and quality of marriage. 85(2), 161-168. doi:doi:10.1111/j.2044-8295.1994.tb02516.x
- Sadock, V. A. (2005). Normal human sexuality and sexual dysfunctions. Comprehensive Textbook of Psychiatry. Philadelphia: Lippincott: Williams and Wilkins.
- Santos, F. S.-C. a. M. A. d. (2012). Correlations between Subjective Well-being, Dyadic Adjustment and Marital Satisfaction in Brazilian Married People. Span J Psychol, 15, 166-176. doi:10.5209/rev_SJOP.2012.v15.n1.37304
- Saxena, S. (2014). Top 10 Characteristics of a 21st Century Classroom.
- Segal, Z. V., Shaw, B F, Vella, D D (1989). Life stress and depression: A test of the congruency hypothesis for life event content and depressive subtype. Can J Behav Sci, 21, 389-400.
- Segal, Z. V. S., Brian F. Vella, Doreen D. Katz, Randy. (1992). Cognitive and life stress predictors of relapse in remitted unipolar depressed patients: Test of the congruency hypothesis. Journal of Abnormal Psychology, 101(1), 26-36. doi:10.1037/0021-843X.101.1.26
- Sezici, E. (2015). İzleyicilerin Yıkıcı Liderlik Algısı ve Sonuçları. Paper presented at the 23. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi.

- Smith, S. M. Z., Y. Jenkinson, M. Chen, J. Matthews, P. M. Federico, A. De Stefano, N. (2002). Accurate, robust, and automated longitudinal and cross-sectional brain change analysis. *Neuroimage*, 17(1), 479-489.
- Störmer, S., Fahr, René. (2013). Individual determinants of work attendance: evidence on the role of personality. *Applied Economics*, 45(19), 2863-2875. doi:10.1080/00036846.2012.684789
- Şahin, N. H., Savaşır I. . (1997). Kilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Şener, A., Terzioğlu, R. S. . (2002). Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.
- Şimşek, M. Ş., Çelik A. , Akgemci T. . (2014). Davranış Bilimlerine Giriş Ve Örgütlerde Davranış: Eğitim Kitabevi.
- Tarhan, N. (2013). Mutluluk Psikolojisi: Stresi Mutluluğa Dönüştürmek. : Timaş Yayınları.
- Taymur, İ., Türkçapar M. Hakan (2012). Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi (Personality: Description, Classification and Evaluation) *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 4, 154-177
- Tozkoparan, G. (2013). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Çatışma Yönetim Tarzlarına Etkisi: Yöneticiler Üzerinde Bir Araştırma. *AİBÜ-İİBF Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Tutarel, K. Ş. (1996). Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon İle nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki İlişkiler üzerine bir araştırma. . (Doktora Tezi (Yayınlanmamış)), Ankara Üniversitesi.
- Tutarel, K. Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması *Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Tutarel, K. Ş., Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. . *Aile ve Toplum*, 2(5), 35-42.
- Tutarel, K. Ş., Göztepe, Işıl (2012). Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon Ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2). doi:10.1501/sbeder_0000000002
- Türkçapar, M., Örsel S, Uğurlu M. (2007). Kişilik İnanç Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Klinik Psikiyatri*, 10, 177-191.
- Üncü, S. (2007). Duyusal zeka ve evlilik doyumunu ilişkisi. *Yayınlanmamış (Yüksek Lisans Tezi)*. (Yüksek Lisans Yüksek Lisans), Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Von Zerssen, D. A., H. S. (1998). Personality factors in affective disorders: historical developments and current issues with special reference to the concepts of temperament and character. *J Affect Disord*, 51(1), 1-5.
- Westefeld, J. S. H., B. Spotts, J. Furr, S. Range, L. Werth, J. L., Jr. (2005). Perceptions concerning college student suicide: data from four universities. *Suicide Life Threat Behav*, 35(6), 640-645.
- Whisman, M. A., & Uebelacker, L. A. (2009). Prospective associations between marital discord and depressive symptoms in middle-aged and older adults. *Psychol Aging* 24: 184-9., 24, 184-189.
- Whisman, M. A., & Uebelacker, L. A. (2009). Prospective associations between marital discord and depressive symptoms in middle-aged and older adults. *Psychol Aging*, 24(1), 184-189. doi:10.1037/a0014759
- Wiggins, J. S. (1979). A psychological taxonomy of trait-descriptive terms: The interpersonal domain. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(3), 395-412. doi:10.1037/0022-3514.37.3.395
- Yanbastı, G. (1991). Theories of personality. Ege University İzmir.
- Yurtsever, H. (2009). Kişilik Özelliklerinin Stres Düzeyine Etkisi ve Stresle Başa Çıkma Yolları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

EKLER

EK 1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı, Elinizdeki form, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Yanıtlarınız sadece bilimsel amaçlı kullanılacak ve grup olarak istatistiksel açıdan değerlendirilerek yorumlanacaktır. Elde edilen bilgileri, araştırmacı dışında hiç kimse görmeyecektir. Soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur, cevaplar kişiden kişiye değişebilir. Soruları yanıtlarken lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Vereceğiniz cevapların dürüst ve içten olması çalışmada geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmek açısından önemlidir. Çalışmada kimlik belirleyici bilgiler istenmemekte olup, LÜTFEN ANKET FORMLARININ ÜZERİNE ADINIZI VE SOYADINIZI YAZMAYINIZ. Katılımınız ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkı için şimdiden çok teşekkür ederim.

1. Cinsiyet: K () E ()
2. Yaşınız: 21-30 () 31-40() 41 ve üstü ()
3. Eğitim Durumunuz: İlkokul () Ortaokul-Lise () Üniversite () Yüksek Lisans/Doktora ()
4. Ekonomik Durumunuz: Çok iyi () İyi () Orta () Kötü () Çok Kötü ()
5. Kaç yıllık evlisiniz? : 0-5 () 6-10 () 11 ve üstü
6. Kaç çocuğunuz var? : Yok () 1 () 2 () 3ve üstü ()
7. Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz? : 1 () 2 () 3 () 4 ve üstü ()
8. Eşinizle nasıl evlendiniz? :
 - Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını aldık ()
 - Anlaşarak evlendik ailelerimizin onayını almadık ()
 - Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı aldılar ()
 - Ailemiz tanıştırdı bizim onayımızı almadılar ()
 - Kaçarak evlendik ()

EK 2- EVLİLİK UYUM ÖLÇEĞİ

1. Evliliğinizin mutluluk derecesi

0. Kötü
1. Çok mutsuz
2. Mutsuz
3. Fena değil
4. Mutlu
5. Çok mutlu
6. Aşırı mutlu

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı işaretleyiniz

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Hiç anlaşamayız
2. Aile bütçesini idare etme						
3. Boş zaman etkinlikleri						
4. Duyguların ifadesi						
5. Arkadaşlar						
6. Cinsel ilişkiler						
7. Toplumsal kurallara uyma						
8. Yaşam felsefesi						
9. Eşin arkadaşlarıyla anlaşma						

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

Erkeğin susması ile ()

Kadının susması ile ()

Karşılıklı tavizlerle anlaşmaya varılarak () sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

Hepsini ()

Bazılarını ()

Çok azını ()

Hiçbirini ()

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

Bir şeyler yapmayı ()

Evde oturmayı ()

*** Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?**

Bir şeyler yapmayı ()

Evde oturmayı ()

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

Sık sık ()

Arada sırada ()

Çok seyrek ()

Hiçbir zaman ()

14. Hayatınızı yeniden yaşatabilseydiniz ...

Aynı kişiyle evlenirdiniz ()

Farklı bir kişiyle evlenirdiniz ()

Hiç evlenmezsiniz ()

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

Hemen hemen hiçbir zaman ()

Nadiren ()

Çoğu konularda ()

Her konuda ()

EK 3- KİŞİLİK İNANÇ ÖLÇEĞİ-KISA FORM-V.1

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyunuz ve HER BİRİNE NE KADAR İNANDIĞINIZI belirtiniz. Her bir ifadeyle ilgili olarak ÇOĞU ZAMAN nasıl hissettiğinize göre karar veriniz. Aşağıdaki her bir maddenin yanına, ilgili madde için size göre uygun gelen sayıyı işaretleyiniz. Lütfen size uygun olan tek bir kutucuğa X işareti koyarak yanıtınızı belirtiniz.

Ölçek Değerlendirmesi:

0. Hiç inanmıyorum	1. Biraz inanıyorum	2. Orta derecede inanıyorum	3. Çok fazla inanıyorum	4. Tümüyle inanıyorum
--------------------	---------------------	-----------------------------	-------------------------	-----------------------

	NE KADAR İNANIYORSUNUZ?					
1	Aşağılanma veya yetersizlikle karşılaşmak katlanılamaz bir şeydir.					
2	Ne pahasına olursa olsun rahatsızlık verici durumlardan kaçınmalıyım.					
3	Eğer insanlar dostça davranıyorlarsa beni kullanmaya ya da sömürmeye çalışıyor olabilirler.					
4	Bir yandan yetkili kişilerin hâkimiyetine karşı direnmeli ama aynı zamanda takdir ve benimsemelerini sağlamalıyım.					
5	Rahatsızlık verici duygulara katlanamam.					
6	Kusurlar, eksikler ya da yanlışlar hoş görülemez.					
7	Diğer insanlar sıklıkla çok şey isterler.					
8	İlgi merkezi olmalıyım.					
9	Eğer bir sistemim olmazsa her şey darmadağın olur.					

10	Hak ettiğim saygının gösterilmemesi veya hakkım olanı alamamak katlanılmaz bir durumdur.					
11	Her şeyde kusursuz iş çıkarmak önemlidir.					
12	Diğer insanlarla birlikte bir şeyler yapmaktansa kendi başıma yapmaktan daha çok hoşlanırım					
13	Eğer dikkat etmezsem başkaları beni kullanmaya ya da yönlendirmeye çalışır.					
14	Diğer insanların gizli amaçları vardır.					
15	Olabilecek en kötü şey terk edilmektir					
16	Diğer insanlar ne kadar özel biri olduğumu fark etmelidirler.					
17	Diğer insanlar bilerek beni aşağılıyorlar.					
18	Karar verirken diğer insanların yardımına ya da bana ne yapacağımı söylemelerine gereksinim duyarım.					
19	Ayrıntılar son derece önemlidir.					
20	İnsanlar çok fazla patronluk tasarlarsa onların isteklerini dikkate almamaya hakkım vardır.					
21	Yetkili kişiler sınırlarını bilmeyen, sürekli iş isteyen, müdahaleci ve denetleyicidirler					
22	İstedikimi almanın yolu, insanları etkilemek ya da eğlendirmektir.					
23	Kârlı çıkabilmek için elimden gelen her şeyi yapmalıyım					
24	Eğer insanlar benimle ilgili bir şeyler açığa çıkarırlarsa, bunu bana karşı kullanacaklardır.					
25	İnsan ilişkileri karışıktır ve özgürlüğe engeldir.					
26	Beni ancak benim gibi zeki insanlar anlayabilirler					
27	Çok üstün biri olduğum için özel muamele ve ayrıcalıkları hak ediyorum					

28	Benim için başkalarından bağımsız ve özgür olmak önemlidir.					
29	Çoğu durumda yalnız başıma kaldığımda kendimi daha iyi hissederim					
30	Her zaman en yüksek standartlara ulaşmaya çalışmak gereklidir yoksa her şey darmadağın olur.					
31	Rahatsız edici duygular giderek artar ve kontrolden çıkar					
32	Vahşi bir ortamda yaşıyoruz ve güçlü olan hayatta kalır					
33	Başkalarının dikkatini çektiğim durumlardan kaçınmalı ve mümkün olduğunca göze çarpmamalıyım.					
34	Başkalarının bana olan ilgilerini sürdürmezsem benden hoşlanmazlar.					
35	Eğer bir şey istiyorsam onu elde etmek için ne gerekirse yapmalıyım.					
36	Diğer bir insana “bağlanıp” kalmaktansa yalnız olmak daha iyidir.					
37	İnsanları eğlendirmedikçe ya da etkilemedikçe bir hiçim.					
38	Eğer ilk önce harekete geçip üstünlük kurmazsam karşımdaki bana üstünlük kurar.					
39	İnsanlarla ilişkilerimde herhangi bir gerginlik işareti bu ilişkinin kötüye gideceğini gösterir bu nedenle o ilişkiyi bitirmeliyim.					
40	Eğer en yüksek düzeyde iş yapmıyorsam başarısız olurum					
41	Zaman sınırlarına uymak, istenenlere itaat etmek ve uyumlu olmak onuruma ve kendi yeterliliğime doğrudan bir darbedir					
42	Genellikle bana haksız davranılıyor. Bu nedenle ne şekilde olursa olsun payımı almak hakkımdır					
43	İnsanlar bana yakınlaşırlarsa benim “gerçekten” ne olduğum ortaya çıkar ve benden uzaklaşırlar					
44	Muhtaç ve zayıfım.					
45	Yalnız başıma bırakıldığımda çaresizim.					

46	Diğer insanlar benim ihtiyaçlarımı gidermelidir					
47	İnsanların beklediği şekilde kurallara uyarsam bu benim davranış özgürlüğüme engel olacaktır.					
48	Eğer fırsat veririm insanlar beni kullanırlar					
49	Her zaman hazırlıklı olmalıyım					
50	Özel hayatım insanlara yakın olmaktan çok daha fazla önemlidir.					
51	Kurallar keyfidir ve beni sıkar.					
52	İnsanların beni görmezden gelmeleri berbat bir durumdur.					
53	İnsanların ne düşündüğünü önemsemem.					
54	Mutlu olabilmek için diğer insanların dikkatini çekmeye ihtiyacım var					
55	Eğer insanları eğlendirsem benim güçsüzlüğümü fark etmezler.					
56	İşimi yaparken ya da kötü bir durumla karşılaştığımda bana yardım etmesi için her zaman yanımda birilerinin olmasına gereksinim duyarım					
57	Yaptığım bir işte herhangi bir hata ya da kusur felakete yol açabilir					
58	Çok yetenekli olduğum için mesleğimde ilerlerken insanlar benim yolumdan çekilmelidir.					
59	Eğer başkalarını ben sıkıştırmazsam, onlar beni boyun eğmeye zorlar.					
60	Diğer insanlara uygulanan kurallara uymak zorunda değilim					
61	Bir şeyi yapmanın en iyi yolu zor kullanmak ve kurnazlıktır.					
62	Her zaman birilerine ulaşabilecek durumda olmalıyım.					
63	Temelde yalnızım- kendimi daha güçlü bir kişiye bağlayamadığım müddetçe.					

64	Diğer insanlara güvenemem.					
65	Diğer insanlar kadar mücadele gücüm yok.					

EK 4- BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

- 1 (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.
(1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
(2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
(3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.
- 2 (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.
(1) Gelecek için karamsarım.
(2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
(3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.
- 3 (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.
(1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
(2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
(3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.
- 4 (0) Her şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
(1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
(2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
(3) Her şeyden sıkılıyorum.
- 5 (0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.
(1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
(2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
(3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

- 6 (0) Kendimden memnunum.
(1) Kendimden pek memnun değilim.
(2) Kendime kızgınım.
(3) Kendimden nefrete ediyorum.
- 7 (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
(1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğunu düşünüyorum.
(2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
(3) Her şeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimi kabahatli buluyorum.
- 8 (0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok.
(1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
(2) Kendimi öldürmek isterdim.
(3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.
- 9 (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.
(1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
(2) Çoğu zaman ağlıyorum.
(3) Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum
- 10 (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkkın ve sinirli değilim.
(1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.
(2) Her şey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
(3) Canımı sıkın şeylere bile artık kızamıyorum.
- 11 (0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.
(1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.
(2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.
(3) Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.

- 12 (0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.
(1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
(2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
(3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.
- 13 (0) Her zamankinden farklı göründüğümü sanmıyorum.
(1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
(2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
(3) Kendimi çok çirkin buluyorum.
- 14 (0) Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.
(1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
(2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
(3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.
- 15 (0) Uykum her zamanki gibi.
(1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.
(2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.
(3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.
- 16 (0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.
(1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.
(2) Her şey beni yoruyor.
(3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.
- 17 (0) İştahım her zamanki gibi.
(1) Eskisinden daha iştahsızım.
(2) İştahım çok azaldı.
(3) Hiçbir şey yiyemiyorum.
- 18 (0) Son zamanlarda zayıflamadım.

- (1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim.
- (2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim.
- (3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim.

19 (0) Sağlığım ile ilgili kaygılarım yok.

(1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.

(2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.

(3) Sağlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.

20 (0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok.

(1) Eskisine oranla sekse ilgim az.

(2) Cinsel isteğim çok azaldı.

(3) Hiç cinsel istek duymuyorum.

21 (0) Cezalandırılması gereken şeyler yapığımı sanmıyorum.

(1) Yaptıklarımın dolaylı olarak cezalandırılabilirim diye düşünüyorum.

(2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.

(3) Sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor